

Cena 1'50 din

Edinost

Kdor zaničuje se sam, podla
ga je tujčevi peti!

J. V. Koseski.

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 4 - Tel. 25-47 - Izhaja vsako soboto
Velja letno 36 din, polletno 18 din, četrletno 9 din, za inozemstvo letno 50 din
Rekopisi se ne vračajo - Pošt. št. 11.737 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
Oglaš po ceniku

Obdržite! Nič nazaj!

Kakor smo že napovedali, pošljemo na ogled prvih 5 zaporednih števil iz novega leta 1939. — drugo številko s polnožnico — novim naslovnikom z večino področij Slovenije. Drugim jih pošljemo pozneje. Teh števil ni treba vračati. Nadaljnje številke bomo pošiljali tistim, ki bodo dotlej tednik naročili — zadostuje dopisnica — ali nakazali vsaj del, to je najmanj za 3 mesece din 9' — naročnine. Ne zavržite nobene položnice! »Edinost« naj gre iz rok v roke med prijatelje! Cenjene zaupnike prosimo za sodelovanje. Zima je pravi čas za to.

Uprava »EDINOST« le,
Maribor, Kopališka ulica 6.

KROP ALI VODA?

Dogodki preteklega leta so dali kritikom demokracije veliko snovi in navidez neoporečenih dokazov, da gre za stroj, ki se je preživel in ki gre svojemu počasnemu, a tem bolj gotovemu razvoju naproti. Demokracija je v preteklem letu doživela toliko porazov in ponižanj, da se je oprilemlejo samo še idealistični zanesenjaki, ki ne upoštevajo novih razmer in ki še vedno računajo na čudež z neba, ki bo dal demokraciji zopet stari sijaj in silo. In za sijaj ter za silo gre v današnjem političnem življenju. Katera demokracija bi n. pr. mogla organizirati tako sijajne vojaške parade, ko odmevajo škornji po gladkem asfaltu, kakor jih lahko vidite vsak dan v mestih avtoritarnih držav? Katera demokracija bi mogla s takim poudarkom uveljaviti vse svoje želje, kakor zemlja, v kateri vlada samo ena sila in neupogljiva volja? Tako vprašujejo ti kritiki in še podarjajo, da je neuspeh demokratske politike kriv sam demokratski stroj, ki je mnogo pretog, mnogo preokorel, da bi mogel biti prožnim avtoritarnim državam enakovreden nasprotnik. Neskončne parlamentarne debate, morda celo ustavni boji ter socialne borbe in stavke hromijo silo demokracije prav v trenutkih, ko bi bilo potrebno, da nastopi enotno in odločno za svoje bitne pravice.

Vse to so na videz tako jasni in nepopitni razlogi, ki govorijo proti demokraciji, da je treba že skoro drznosti, če se hoče resno postaviti za ta »preživel in razkrajajoči se stroj«. Toda tudi odin krito vnevanje za avtoritarne režime ima svoje težave. Zaradi propagande »temnih elementov« ali vrag vedi radi česa so avtoritarne režime pri širokih ljudskih množicah v deželah, kjer se niso osrečeni s to novo pridobitvijo človeštva, precej nepriljubljeni. Je res čudno, da se ljudstvo ne more pa ne more prav navdušiti za miselnost, ki mu dopoveduje, da je za sovlado premalo zrelo, morda radi tega, ker ni tiste rase ali pasme, ki je dala doselej človeštvu še največ velikih mož in sijajnih vojn. To ljudstvo bi moralo biti srečno, kajti ni mu treba skrbeti za državniške posle, saj jih opravijo višji mesto njega. Tudi izobrazba ni ravno nujno potrebna, glavna stvar je, da je ljudstvo pripravljeno, da vsak hip uboga svoje postavljene vodje in gre v boj za svete pravice države onkraj njenih meja. Ne bomo raziskovali vzrokov, zakaj je tako težko prepričati ljudstvo o veliki etični vrednosti teh nauk, dejstvo je pač, da ga — morda v svoji sleposti — odklanja.

Toda kritiki demokracije radi tega ne pridejo v zadrego. Človek je lahko proti demokraciji, ne da bi se pri tem preveč zavzemal za avtoritarne režime. Saj je še veliko vmesnih stopenj, recimo: kontrolirana avtoritarnost, disciplinirana demokracija, parlamentarizem z omejenimi demokratskimi pravicami in podobno. To so ustroji, ki se jih z uspehom poslužujejo države, ki se ne morejo prav odločiti niti za eno, niti za drugo.

Seveda, če bolj natanko preučimo vse

Izkoriščanje naših zemeljskih zakladov

Prepuščeni smo na milost in nemilost
tujemu kapitalu

Nikakšna tajnost ni za našo javnost, da se nahajajo skoro vsi veliki obrati, ki izkoriščajo naše rude in premog, v inozemskih rokah. Kolikokrat je bilo že govora o rudnikih v Trepi in Boru, ki do našata leto milijonske dobičke, ki jih uprave teh rudnikov same javljajo, a koliko znesejo vsi oni zneski, ki gredo v razne fondne in v različne druge svrhe, tega nihče ne more kontrolirati! Ne samo, da teh zneskov država ne more obdavčiti, celo to žalostno zavest imamo, da je prav gotovo, da se redi od njih inozemec, ki niti prav ne ve, kje se nahaja ta rudnik, čigar delnice ima v rokah in ki mu gre edino-le za njegove dividende, a za drugo prav nič. Vsi naši pomembnejši rudniki zlata, kroma in svinca se nahajajo v tujih rokah in to tako, da niti misliti ni na to, da bi mogla ta milijonska podjetja priti kedaj v naše roke. Pri tem zavzemajo v teh podjetjih samo tujci najboljše mesta, za naše ljudi mora biti to dovolj, da lahko garajo kot navadni rudarji in le redko se povzpne kdo kaj višje.

Sprijazniti se je treba s tem, da to, kar je tuje, ne bo tako kmalu naše, a da bi sledili vzgledu Mehike ali pokojnega Atatürka, ki je čisto enostavno izjavil, da pripadajo bogastva turške zemlje turškemu narodu in ki je poglavlje vse tuje iz teh podjetij ter podjetja podržal, tega pri nas še ni pričakovati. Vendar je sedaj treba iz vseh teh dejstev povzeti pouk, da se ne sme dovoliti, da tujci pridejo v taka podjetja, ki se na novo ustanavljajo. Posebno tedaj, če je na razpolago domači kapital.

Pazljivi čitatelj je mogel v zadnjem času med našimi gospodarskimi vestmi dnevnega časopisja najti nekaj novic, ki se nanašajo na zemeljska bogastva, ki so se v naši državi odkrila na novo. Tako so našli ponovno velika najdišča nafte v Prekmurju. In glej! Dovoljenje za preiskovanje ozemlja, kjer se nahaja verjetno nafta v velikih množinah, dobi inozemska družba. Časopis pripominja kot nekaj posebnega, da je nekaj kapitala tudi našega. Ni dolgo tega, kar se je raznesel glas, da izpiralci zlata iz dravskega peska najdejo toliko zlatih zrn, kljub temu, da na popolnoma primitiven način iščejo zlato v pesku potom izpiranja, da bi se izplačalo to delo industrializirati. Niti mesec dni potem smo lahko čitali, da je koncesijo za izpiranje zlata iz dravskega peska dobila — inozemska družba, inozemski kapital.

Ali ni greh, da dajemo te koncesije tujcem, tujemu kapitalu, ko je vendar več kot jasno, da bo tudi ves dobiček šel iz države, da mi od tega ne bomo imeli ničesar drugega nego to, da bomo dali človeški material, ki bo delal za smešno nizke mezde in ki ga bodo tuja podjetja še bolj izkoriščala kakor bi ga mogoče naša, ki bi vendar imela, odnosno morala imeti neke ozire do delavstva. Ali res ni mogoče naziti pri nas toliko kapitala, da bi mogli v lastni režiji začeti s temi podjetji? Da se izplača začeti, to je več kot jasno, kajti bodimo prepričani, da se je tuj kapital do dobrega preje informiral, predno se je odločil investirati večje vsote; storil pa je to-le, ker ima jamstvo, da se mu bodo te investicije povrnila stotero in stotero. In ravno v gori imenovanih slučajih, ali ni to za narodno gospodarstvo nepotreben udarec? Nafta je danes tak produkt, za katerega se bori ves svet, je bogoska sila bodočnosti in to prav bliž-

te ustroje, spoznamo, da so si vsi zelo podobni in da se razlikujejo od pravih avtoritarnih režimov le v manj pomembnih zunanjih znakih. Najizraziteje se vidi to na zunanji politiki (n. pr. Poljska, ki kljub temu, da to ni vedno v skladu s koristmi lastne države, podpira politiko velikih avtoritarnih držav). Ti vmesni ustroji — pri nas se je za nekaj podobne-

nje bodočnosti, v kolikor že sedaj ne igra velikanske vloge. In zlato? O tem ni potreba govoriti, kako važno vlogo igra zlato v denarstvu vsake države.

In tako se bo zgodilo, da bomo plačevali produkte lastne zemlje neprimerno dražje, kakor bi jih plačevali, ako bi jih pridelovali z lastnim kapitalom. Trpeli bodo spet mali ljudje. In dobiček, milijoni bodo šli v — inozemstvo, v švicarske banke; taka je praksa, ki se je doslej pokazala pri inozemskem kapitalu.

Na ta način si ne bomo nikoli opomog-

Naše mlado gibanje!

Živimo v razburkanem času, ko se večina bremen prevljuje v najrazličnejših oblikah na kmeta, ki je steber družbe. Kmetu stanu se vedno bolj jemlje pravica soodločbe pri gospodarskih, narodnih in kulturnih zadevah. Te uboge trpeče kmetске množice je v naši narodni državi čez glavo, in vendar jo bore malo vprašajo, kako je zadovoljna s svojim življenjem. Kar vprašamo kmetскеga človeka o dobrih razmerah, o vsem, kar bi morala imeti pridna in poštena kmetška duša. V odgovor bomo dobili: ne vem, kaj bo z nami, dolg imam pri posojilnici, pri čevljarju, krojaču, trgovcu, največ pa pri davkarju. Rad bi plačal, pa ne morem, ko pa za svoje pridelke ne dobim niti polovico vrednosti.

Kitajci in ideje

V današnjem času le premnogih »idej« in »ideologij« je še prav posebno zanimivo proučevanje zakonov, ki se samih idej ne tičejo. Če uspe kakšnemu režimu, da ustvari zadostnemu številu izobraženih ljudi zadovoljivo eksistenco, ga od znotraj najbrže na doledni čas ne more nobena sila več zrušiti. Beseda »zadovoljiva eksistenco« ima seveda v različnih krajih in na različnih mestih precej različen pomen, vendar pa so tudi tukaj neke meje. Zunanji znaki kakšnega mišljenja, kakor se ljudstvo navadno brez vsakih pretresljajev odreče, tako so se Kemalovi Turki za veke odrekli fesa. Hujša je stvar, če mora človek zatajiti svoj jezik, svojo kulturo in svobodo vesti, to rodi hudo mržnjo, takšno, kakršno so občutili Angličje od strani Irske, na katero pa so seveda pritiskali tudi ekonomsko. In uprav ekonomski pritisk je najhujši in rodi najhujši odpor, kajti množice ljudi so vedno »materialno« razpoložene in najbolj občutljivi točki organizma množic sta želodec in žep. Če se tisti, ki jih boli preprazen žep, združijo, smo lahko čisto prepričani, da bodo iz sebe producirali sile, ki bodo sposobne velikih stvari. Takšen pa je slučaj današnje Kitajske. Stoletno je bilo trpljenje kitajskih kulijev, revnih vlačilcev v lukah, v fevdalni sužnjosti živečih kmetov in rudarjev, katerih množica je v zadnjih desetletjih narasla, toda kitajskih trgovcev in tanke plasti zapadnjaško odgojene inteligence to nikakor ni motilo. Stara kitajska kultura je bila pri tem izrazito človečansko usmerjena, človek bi rekel »humanistična«, če ne bi ime »humanizem« imel za nas Evropece posebnega pomena. Kultivirani Kitajci so uživali v svoji lastni estetični občutljivosti in jih nikakor ni motilo, da so nekoliko kilometrov od njihove duševne izpopolnitve slabo hranjeni

li, nikoli se ne bomo dvignili nad to pomanjkanje, ki vlada sedaj med našim narodom. Tu bi bilo potreba voditi pravilno smotno gospodarsko politiko, kajti po tej poti, ki jo sedaj hodimo, dajemo tujcu preveč moči v roke. Če nočemo, da postanemo čisto navadna kolonija, kot je danes Abesinija in ¼ celega sveta, moramo ubrati drugo pot, sirmeti moramo, da se čim bolj in čim prej približamo edino zdravemu geslu: bogastvo Jugoslavije — Jugoslovanom!

Eko.

Kmet, ki prodaja svoje pridelke, nima pravice jim postaviti ceno, ne sme reči, kakor trgovec in drugi: temu je cena ta, ako hočeš kupiti. Kmet rad obdeluje svojo zemljo v letu in zimi, dežju in slabih terenskih prilikah, a za to težko naporno delo je deležen tako visoko odmerjenih javnih dajatev. Kmet je tista močna veriga, ki vzdržuje ves stroj človeške družbe.

Ljudje živeli v nepopisnih stanovanjih. Kakor pri nas, kajne? Udobno živeč človek je vedno nagnjen h kompromisom. Sama udobnost navadno uspeva moralni čut in tipični filister bo radi »ljubega miru« običajno delal koncesije, dokler se sploh še da. Eventualno bo prodal čast in poštenje, zdravje, vero, jezik in dobrobit svojih rojakov in najsvetejše principe, če bo le imel sam mir. Tudi Kitajci niso drugačni. Kompromis, ki ga je sklenil Čang-kajšek zastran Mandžurije leta 1931. in kompromis, ki so ga sklenili Angličje v Monakovem leta 1938., sta si v marsičem podobna. Toda lačna Japonska je pritisknila tudi na profite kitajskih trgovcev in sploh na eksistenco množice evropsko orientiranih kitajskih intelektualcev, ki so gledali in gledajo na Japonce nekoliko zviška, kot na ljudi, ki so posnemali zapad v vseh nesimpatičnih lastnostih. Vojška, ki se je prvič Japoncem uspešno upirala, 19. pohodna armada, ki je brez vsake pomoči od strani Čang-kajškega kravela v ognju brez primere boljše opremljene japonske vojske, je bila armada dijakov in delavcev. Danes pa so Kitajci edini v odporu proti Japoncem — čez vse meje nazorov in ideologij.

In v tem odporu je — končno — vendar spet ideja. Guerilci v Šansiju pojejo: »Vstanite vi vsi, ki nočete biti sužnji! Z lastno krvjo in mišicami bomo zgradili veliki zid...« Zelo verjetno je, da se bo ta zid iz mesa in krvi uničujoč zrušil na vsakega samozvanega napadalca. r—.

□ Z japonsko-kitajske fronte poročajo, da so Kitajci nekoliko napredovali in da so zavzeli nekaj strateško pomembnih točk.

□ V francoski koloniji Somaliji so začeli z utrjevalnimi deli. To naj bi bila nekaka Maginotova linija.

IZ VSEBINE

Kočevski Slovenci.

Naše ceste.

Viničarska šola v Pekrah.

Pomanjkanje sladkorja.

Slovaška kultura na novih potih.

Irci in njih materni jezik.

Žena v poklicu.

Židovski problemi.

7 dni domačih vesti

OB ROJSTNEM DNEVU
NAŠE KRALJICE

□ Knez Namestnik se je mudil te dni v Romuniji na lovu v okolici Temešvara. Lovski plen je bil izredno bogat.

* Ministrski predsednik Stojadinović je dal dopisniku »Petit Parisien« izjavo o vprašanju plačevanja jugoslovanskih dolgov. Dejal je, da Jugoslavija nima frankov, zato je v interesu Francije same, da poveča trgovinski promet med obema državama, sicer bomo prisiljeni poravnati svoje obveznosti v dinarjih.

* Mestna plinarna mariborska je lani producirala 835.200 kubičnih metrov plina, za kar je porabila 1.210.000 kg premoga. Koksa je pridelala 811.000, katra 80.500 in grafita 950 kilogramov. Od porabe plina odpade skoraj polovica, to je 49 odst. na gospodinjstvo, 31 odst. na obrt in 20 odst. na industrijo. Letos bodo namestili novo komorno peč, ki bo dajala več in boljše plina kot stara, že zdavnaj doslužena retortna peč, pa tudi več in boljše koksa.

* Telefonsko omrežje v Mariboru se bo povečalo, kakor poročajo iz poštne ministrstva. Položili bodo nove kable, zlasti preko mostu, tako da se bo število naročnikov lahko povečalo. Doslej čaka že nad 200 interesentov za telefon, pa ga ne morejo dobiti, ker so vsi vodi in zlasti kablji zasedeni. Dela se baje prično že prihodnji mesec.

* Z mestnimi avtobusi mariborskimi se je lani peljalo vsega skupaj 1.111.631 ljudi. Avtobusi so prevozili skupaj 552 tisoč 298 kilometrov, kar odgovarja 14-kratnemu obsegu zemlje ob ravniku.

* Društvo »Sola in dome« v Mariboru je na inicijativo Pedagoške centrale ustanovilo vzgojno posvetovalnico, ki bo poslovala vsako nedeljo od 10. do 12. ure v knjižnici Pedagoške centrale v Mariboru, Pomoščeva ulica. Ta posvetovalnica bo pomagala staršem z nasveti pri vzgoji otrok.

* V dvorani hotela »Zamor« v Mariboru razstavlja okrog 200 karikaturnih različnejših evropskih in izvenevropskih osebnosti Prekmurec Ladislav Kondor.

* V Ptuj je bilo lani 2246 tujcev, med njimi 723 inozemcev. Tujci so prebili v mestu 7586 noči, od teh inozemci 4754.

* V Ljubljani je umrl po vsej državi dobro znani kamnoseški mojster in industrijec Alojzij Vodnik, star 71 let. Pokojnik je bil dolgo let predsednik Ljubljanske kreditne banke in Papirnice Vevče, upravni svetnik banke »Slavije« in več drugih podjetij. Svoj čas je poklonil Narodni galeriji 100.000 dinarjev.

* V Ljubljani se je te dni otvoril višji tečaj za avtomehanike in šoferje, v katerem se poučuje o tehniki vseh vrst eksplozivnih motorjev, elektrotehniki in mehaniki.

* Do 300 dinarjev nakaže lahko na mesec vsakdo za privatne namene v inozemstvo. Odslej je treba poprej nasloviti za to prošnjo na Narodno banko za dovoljenje. Prošnja naj se izroči kakemu denarnemu zavodu, ki bo oskrbel vse potrebno.

* Drazba kožuhovine bo v ponedeljek, dne 23. t. m. v prostorih Velesajma v Ljubljani, na kar se lovci posebno opozarjajo. Dobro in pravilno pripravljeno blago naj se čimprej pošlje na naslov »Divja koža, Ljubljana, Velesajma«. Izkušnja uči, da se za kožuhovino, ki jo prodaja organizacija, dosežejo boljše cene kot pa posamezniki, ker se blago sortira.

Roosevelt in njegova politika

Pred dnevi je vzbudila

Rooseveltova poslanica,

s katero je otvoril parlament, veliko navdušenja in ogorčenja. Z veliko odločnostjo in v diplomatskem jeziku neobičajno jasnostjo je ostro zavrnil teženje avtoritarnih držav ter se nedvoumno postavil za demokratske in človečanske pravice. Navajamo le nekaj mest iz njegovega govora:

»Zunanji viharji neposredno ogražajo tri ustanove, ki so bile vedno neobhodno potrebne za Američane: vera, demokracija in dobra volja med narodi. Ko je bila napadena svoboda religije, je napad prihajal od nasprotnikov demokratskih držav. Tam, kjer je mesto demokracije nastalo nekaj drugega, je izginil duh svobodne veroizpovedi, tam pa, kjer sta religija in demokracija ustvarjali dobro voljo ter prinesli razumnost v mednarodne odnose, je bila odvrta pot za odstranitev nasilja. Družabni red, ki potiska religijo, demokracijo ali dobro voljo med narodi v ozadje, se ne more spraviti v sklad z ideali miru. USA zavrže tak red ter ohranja svojo staro vero. Prihaja čas, ko se morejo tudi človeške stvari pripravljati na obrambo ne samo svojih domov, nač na tudi na obrambo načela vere in človečanstva, na katerem je zgrajena njihova cerkev, njihova vladavina in njihova prava civilizacija.

Da bi rešili edo teh ustanov, se moramo duhovno pripraviti za rešitev vseh. Vemo, kaj bi se moglo zgoditi nam v Zedinjenih državah, če bi nove filozofije o sili začele druge celine in prodrle tudi na naš kontinent. Nič manj kot ostali narodi se niti mi ne moremo izogniti, da nas ne bi obkolili sovražniki naše dobre volje in naše človekoljubnosti. Na tej zemeljski polobli ndameravamo zvesti svojim idealom sodelovati v obrambi miru pred komurkoli. Svet je postal tako majhen, a orožje za boj tako hitro, da niti en narod ne more biti varen in ne more odbržati po svoji volji miru tako dolgo, dokler kaka močna država ni za to, da bi reševala spore za zeleno mizo. Če katerakoli vlada preti z vojno ter vztraja pri politiki nasilja, nudi obrambno orožje edino varnost. Mi smo se v svojih mednarodnih odnosih iz preteklosti naučili, da one svetovne demokratske države, ki pazijo, da se pogodbe ne kršijo, v odnosih z drugimi narodi ne morejo biti ravnodušne, če se uvede mednarodna brezpravnost. Najmanj, kar moremo in kar tudi bomo storili, je to, da se bomo izognili vsaki akciji ali poskusu, ki gre za tem, da bi podpirali napadalca. Možnost napada se v mnogočem zmanjša s tem, da se pripravi obramba.

Če bi kaka druga oblika vladavine ustvarila enotno fronto za napad na demokracijo, bi ta napad moral naleteti na odpor zedinjenih demokratskih držav. Takšna demokracija more in mora obstojati v Zedinjenih ameriških državah. Ustvarili smo v ameriškem narodu zavest o njegovih medsebojnih odnosih in njegovi medsebojni odvisnosti. Ameriški narodi imajo smisel za skupno usodo in za splošne potrebe vsakega posameznika. Razlike v zemljepisnem položaju, razlike v plemenu in veri ne ovirajo več osnovnega soglasja narodov v misli in delu.

V času, ko so evropske demokracije

proti svojim lastnim koristim šle v popuščanju naprav avtoritarnim državam tak daleč, da se je evropsko ravnotežje že prevesilo, nas morajo te odločne besede, ki že dalj časa prihajajo iz Atlantiskega oceana tem bolj presenetiti. Vsekakor pa mora imeti ta politika svoje

globlje vzroke.

Cepnav se imamo ameriški demokraciji tudi mi v veliki meri zahvaliti za svojo svobodo in morda celo za svoj obstanek. Amerikancem gotovo ne pripisujemo toliko neosebne idealizma, da bi si razlagali vse to samo iz čistega navdušenja. Gotovo morajo biti pri tem tudi

družabne in gospodarske predpostavke.

Pred vsem si moramo biti na jasnem, da država, ki ima 12.500.000 črncev (10%), 4.200.000 Židov (3,3%), več kakor 1 milijon mešanec (1%) ter mnogo rumenokožcev, ne more biti posebno uspešno torišče za rasistično propagando. Poleg tega je treba računati z veliko industrijo, ki zaposluje ali ne zaposluje milijone industrijskih delavcev. Ti delavci tudi ne tvorijo tistega kadra, iz katerega bi si morale avtoritarne miselnosti pridobiti svoje somišljenike. Izkušnja namreč uči, da so fašizmu in nacionalsocializmu najdostopnejši malomeščani in da tvorijo proletariat tudi v avtoritarnih državah še danes najmanj zanesljivo oporo režimu. Združene države ne poznajo delavskih strank v tistem smislu kakor evropske demokracije. Niti socialnodemokratska, niti komunistična stranka tam ne segata v notranjo, kaj šele v zunanjo politiko države, saj ne štejeta v svojih vrstah mnogo več kakor nekaj odstotkov industrijskega delavstva. Volilni aparat in aparat javnega mnenja, t. j. časopisov je delavstvu tako težko dostopen, da sta obe stranki komaj v zadnjem času stopili nekoliko bolj v ospredje.

Roosevelt in drugi ameriški mogočniki se dobro zavedajo, kaj bi pomenilo, če bi nastalo v industrializirani Ameriki, ki se bori z brezposelnostjo in drugimi socialnimi vprašanji, močno delavsko gibanje. Najlažja borba proti takemu gibanju je v tem, da se mu odvzamejo tista gesla, ki jih ni težko izvajati in ki bi imela na ljudske množice veliko privlačnost. V ameriškem slučaju je to tem lažje, ker ima ameriški kapital sam interes na taki politiki, kajti avtarkične težnje avtoritarnih držav že dalj časa prav težko prenaša. To izpolnjevanje delavskih zahtev in zahtev javnega mnenja ima pa še to prednost, da ameriška oboroževalna industrija pri tem dobro zasluži.

Seveda pa je treba pri tem upoštevati tudi

osebne momente.

Roosevelt ima poleg morebitnih idealnih nagibov (kdo bi mu gledal v srce?) gotovo tudi težnjo, da se uveljavi kot govornik ne le ogromne večine lastnega ljudstva (treba se je zavedati, da sta si glede odnosov do avtoritarnih držav v glavnem z malimi izjemami edini demokratska vlada in republikanska opozicija, ampak tudi kot zagovornik teženja velike večine človeštva — po mnenju ameriških državljanov celo večine ljudstva v avtoritarnih državah samih.

jad.

Za boljšo bodočnost!

Ljudje smo in nismo prišli na svet samo zato, da pijemo in jemo, marveč da mislimo tudi o čem vzvišenemu, kar nam more dati prave in trajne sreče. Mnogokrat čitamo in slišimo o vzornih kmetijskih državah, n. pr. o Danski, Švici, Holandski itd. Tam je kmetijstvo vzorno, tam je kmetijski stan organiziran in ima odločilno besedo. Pri tem nam prihaja na misel vprašanje, kdaj bo tudi pri nas tako?

Nam kmetiskim ljudem, posebno nam fantom in tudi dekletom je treba le volje, vztrajnosti in požrtvovalnosti. Mi bomo dobili enkrat v last zemljo svojih očetov, ki je posvečena s krvjo naših pradedov, s solzami in znojem.

Kako so naši predniki ljubili svoj dom in svojo grudo! Naj tudi v nas vzklije ljubezen do rodne grude, do naše domovine. Zavedajmo pa se, da se moramo sedaj, ko smo v cvetu svoje mladosti, učiti in izobraževati. Mladi kmetijski rod mora biti dovolj izobražen in napreden v gospodarstvu, da bo mogel in znal korakati z duhom časa. Treba nam je kmetijske zavesti, izobrazbe in strokovnega pouka, zakaj zmotna je misel, da se kmetu ni treba učiti. Kmetijske šole nam ni mogoče obiskovati, zato pa ne smemo zametavati prilike, kjer se nam izobrazba nudi v kaki drugi obliki, kot so kmetijski tečaji, predavanja, kmetijsko-strokovne knjige in sploh samolizobrazba.

Potrebno je torej, da se izobražujemo in učimo. To je v največji meri možno v okviru »Društev kmetijskih fantov in deklet«, v katerih dosežemo te cilje v slogi, tovarstvu in svojem vodstvu organizacije. Ako se hočemo odtrgati vplivu nam kmetom nenaklonjene družbe, tedaj vsi v »Društva kmetijskih fantov in deklet«! Mi hočemo poštenega veselja, mi hočemo dati razmaha svojim duševnim silam, mi hočemo postati dobri možje, gospodarji, ki si bomo z izobrazbo in utrditvijo kmetijske zavesti znali izboljšati našo kmetisko usodo in se v zasebnem in javnem življenju boriti za pravico in poštenost.

Pojdimo ponosno naprej z našim delom. Vas vse, ki se zavedate, da kmet prideluje vaš kruh, pa pozivamo, da nam pri našem delu pomagata in pritegnite še ostale svoje tovariše, da si bomo vsi skupaj složno zgradili nov red, novo srečno življenje!

Jakob Šilc.

* V Trbovljah, Hrastniku in Zagorju so se lani gospodarske razmere nekoliko izboljšale. Premogovnik zaposluje sedaj več ljudi, ker je precej večje povpraševanje po kurivu. Mezde so se regulirale, vsled česar ljudje več kupujejo, kar prihaja v prid tudi drugim slojem. Dela je mnogo več ko leta 1937. in je neprostovoljnih praznikov le malo.

7 dni po svetu

□ Angleški ministrski predsednik Chamberlain in zunanji minister Halifax sta preko Pariza, kjer sta imela kratek razgovor z vodilnimi francoskimi državniki, odpotovala v Rim. Tam so jih z navdušenjem in ovacijami sprejeli.

Bilo je mnogo napitnic na italijanskega kralja in cesarja Abesinije ter na angleškega kralja in cesarja Indije. Razgovori, ki se vršijo med vodilnimi državniki obeh narodov, se tičejo predvsem britansko-italijanskih odnosov. Mnogo se govori, da predstavlja rimski sestanek seveda novo postajo na poti do stalnega miru ter neke vrste Monakovo. Vlogo Češko-Slovaške naj bi — tako poročajo listi — prevzela Španija. Zapreka je le v tem, da Franco kljub svojim uspehom pri zadnji ofenzivi še vedno ni odločil vojne sebi v korist.

□ Vodje nemške manjšine v Romuniji so se sporazumeli z edino romunsko stranko in bodo vsi v njo vstopili. Listi zatrijujejo, da je s tem spor, ki se je vlekel od Codreanujeve smrti, do nadaljnjega poravnal.

□ Poljski zunanji minister polkovnik Beck je bil v pri Hitlerju ter se razgovarjal o nemško-poljskem sodelovanju.

□ Na češko-slovaški-madžarski meji je prišlo do ponovnih spopadov med obmejnimi četami in teroristi.

□ Madžarska opozicija je imela skupno zborovanje, na katerem so govorniki ostro napadali vlado in poudarjali potrebo, da ostane Madžarska neodvisna in da se ne udinja raznim tujim veselilam. Vsak poizkus, da bi se v Madžarsko uvedel avtoritarni režim, bi madžarski narod odločno odklonil.

□ V sovjetski Rusiji se bo vršilo od 17. jan. do 5. febr. ljudsko štetje. V statističnih polah za vprašanja o rasi, religiji in socialnem poreklu ne bo razpredelnice; s tem hočejo poudariti, da ta vprašanja za današnjo Rusijo niso pomembna.

□ Šahovski turnir v Hastingsu v Angliji je bil v ponedeljek končan. Izmed desetih igralcev je dosegel prvo mesto s 7½ točkami Madžar Szabo, ki je tudi v Ljubljani odnesel pred par meseci prvo darilo, drugi s 6½ točkami je prejšnji svetovni mojster Holandec dr. Euwe, tretje in četrto mesto s 6 točkami pa si delita jugoslovenski vele mojster Vasja Pirc in Švicar Landau. Naš mojster se je tokrat zelo dobro odrezal. V Hastingsu je pred leti zasedel naš takratni prvak dr. Vidmar prvo in drugo mesto.

□ Ameriška mornarica se je povečala za dve križarki, ki sta najhitrejši in najmodernejši bojni ladji na svetu.

□ V Avstraliji traja že nad en teden nezgodna vročina, ki je v nekaterih krajih povzročila tudi velike požare gozdov.

□ Madžarski min. predsednik Imre dy je izjavil, da bo pod agrarno reformo spadalo okrog 1.269.000 oralov zemlje. Pri zadeta bodo v prvi vrsti veleposesiva Židov, ki po najnovejši odredbi sploh ne bodo smeli več kupovati zemljišča na Madžarskem. Razlastitve in porazdelitve zemljišč se bodo vršile postopoma.

□ V Španiji prodirata obe armadi. Španci se že bližajo Guadalajari, Francosci pa Taragoni. Špance vodi general Miaja, ki je pred dobrim letom ubranil Madrid. V Francovi Španiji se baje upirajo kmetje in skušajo pomagati vladi. Francosci vse te vesti seveda zanikavajo.

□ Z najvišjimi jugoslovanskimi odlikovanji so bili razen francoskega zunanjega ministra odlikovani nekateri odlični nemški javni delavci. Vodja SS Himmler, šef celotne nemške policije in eden najožjih sodelavcev Hitlerjevih, je dobil za svoje izredne zasluge za Jugoslavijo red Jugoslovanske krone I. stopnje.

□ Anglija in Amerika nameravata izvajati radi japonske politike proti japonski sankcije. Kakšne bi bile te sankcije, še ni gotovo; vsekakor pa je Amerika odločena, da Čangkajška vsaj denarno podpre.

□ Francoski zamorski poslanec Candace iz Guadelupe je bil izvoljen za podpredsednika francoskega parlamenta. S tem so hoteli poudariti povezanost im perija.

□ Eden je zopet govoril. Skrbi se za usodo Velike Britanije, je rekel, in zato hoče kritizirati Chamberlainove politike. Posebno angleški interesi v Španiji se mu zdijo ogroženi.

□ Pri novoletnem sprejemu Hitlerjevem je bilo opaziti, da mnogo poslanikov ni bilo navzočih. Manjkali so poslanci: USA, Bolivije, Brazilije, Peruija, Kolumbije in Velike Britanije (o lordu Hendersonu pravi, da je bolan).

□ 250.000 Slovakov, ki so danes pod Madžari, namerava v bližnji bodočnosti ustanoviti svojo stranko po Hlinkovih načelih.

Zimska pomoč kočevskim Slovincem

V prijateljskem razgovoru, kakor smo bili, nese mimo naše mize natakarica v obeh rokah veliko vrčkov piva. Revici spodrsne in pade, kakor je bila dolga ter pobije skoraj vse vrčke, na rokah pa se poleg tega močno poreže. Vsi, kar nas je bilo, smo obsedeli nemi, med nami pa se nahajajoči državlan-domačin, oseba v višjem položaju, hipno dvigne, priskoči revici na pomoč, jo pelje k reslini omari, izmije, obveže in — da boste vedeli še več — vzame nato svojo kapo in pobira od omizja do omizja, nabere precejšen znesek ter ga preda natakarici. Ko pride zopet med nas, nam reče: »Revica vendar ne sme zaradi nesreče trpeti; kajti vidite — nekdo je odvrgel olupek sadeža in na tem je spodrsnila.« Priznati moram, da me je ta plemenitost močno ganila, sram pa me je bilo, ko vem, da je ta reč pri nas drugačna, ko padajo ob takih pri-likih celo iz ust olikancev besede, ki jih rajši ne bom zapisal. Napisal sem ta do-godek, ker je vreden, da ga posnemamo vsi brez razlike, ker resnično kaže pravo ljubezen do bližnjega.

Pl.

Gospodarstvo

Pomanjkanje sladkorja tudi leto

Uvoziti bo treba več sto vagonov sladkorja - Nazadovanje sajenja sladkorne pese vsled nezadovoljive odkupne cene - Izhod iz težav le v znižanju trošarine na sladkor

Po poročilih sladkornih tovarn je končana letošnja kampanja. Tvorcnice so v Jugoslaviji proizvedle v preteklih jesenskih mesecih vsega skupaj nekaj nad 7700 vagonov sladkorja, kar nikakor ne bo zadostovalo za domačo porabo, ki se je lani gibala okrog 8400 vagonov. Ako vzamemo za podlago dosedanje porabo, nam bo letos primanjkovalo kakih 7000 ton sladkorja, ki ga bo treba nabaviti v inozemstvu in se bo s tem poslabšala naša zunanja trgovina za kakih 35 milijonov dinarjev.

Nikakor ni znak naše gospodarske zmožnosti, ako mora tako izrazito agrarna država, kot je Jugoslavija, enega glavnih proizvodov, sladkor, uvažati. Tvorcnice zatrjujejo, da izrabljajo sedaj komaj tretjino svoje kapacitete, iz enostavnega razloga, ker nimajo na razpolago dovolj pese. Dejstvo je, da kmetje v Vojvodini, kjer se večinoma predeluje pesa v sladkor, že nekaj let v veliko manjši meri sadijo sladkorno peso, ker se jim pač več ne izplača, ali vsaj ne v oni meri kot pri drugih pridelkih. Pri hektarju konoplje na primer dobi kmet za pridelek po kakovosti 5000 do 6000 dinarjev, za sladkorno peso pa jedva 4200 dinarjev. V jeseni so kupovale tvornice peso povprečno po 22 par za kilogram. Ker je treba nekako 8 kilogramov pese za kilogram sladkorja, bi torej stala sirovina 1,76 dinarjev pri kilogramu sladkorja. Vsa ostala razlika med nakupno ceno za peso in prodajno ceno za gotov sladkor gre na račun rezjskih stroškov, dobička in — trošarine.

Dejstvo je, da je v Jugoslaviji sladkor na pesa najcenejša v Evropi, sladkor pa je menda najdražji, saj znaša samo trošarina 5 dinarjev pri kilogramu. Že lani je morala vlada dati dovoljenja za uvoz večje množine sladkorja iz inozemstva, ker nam je tega važnega živila zmanjkalo. Takrat so na merodajnih mestih naglašali, da se v bodoče ne bo več primerilo, da bi nam sladkorja zmanjkalo in da se bo ustvarila železna rezerva kakih 2000 vagonov, da nam ne bo treba inozemskega blaga, ako bi se kdaj proti pričakovanju zgodilo, da domača produkcija ne bi zadostovala za prehrano prebivalstva s tem

važnim živilom. Vsa ta obečanja so ostala brezuspešna. Volja je bila sicer tu, toda kaj pomagajo vsi dobri sklepi, ako ni na razpolago dovolj sirovine, t. j. pese. Ni se moglo proizvajati dovolj sladkorja, še manj pa ustvariti zaželjeno železno rezervo, ki nam je tako zelo potrebna. Izredno dobra letina pšenice je pač omogočila rezervo par tisoč vagonov žita, ni se pa to posrečilo pri sladkorju.

Kmetje so pripravljeni zasejati večjo površino s sladkorno peso, ako se jim odkupna cena poviša, tako da se jim bo pridelovanje pese zopet izplačalo. Nekatere tvornice so pripravljene dati kmetom za peso 1 do 2 pari pri kilogramu več, kar na seveda nikakor ne zadostuje. Ne bo drugega izhoda, kot da tvornice odkupno ceno za peso izdatno povečajo, sicer bomo imeli večer križ s sladkorjem. Če ni dovolj sirovine na razpolago, tudi najboljša volja nič ne pomaga in tudi kmetu ni zameriti, če posveča večjo pažnjo onemu pridelku, ki mu več nese.

Povečanje cene pesi pa je dvorezen meč, ker utegne dovesti do nazadovanja konzuma sladkorja kljub povečanju rentabilnosti sajenja pese. Ako se cena pesi izdatno poveča, se mora sladkor podražiti. Že sedaj je sladkor pri nas tako drag, da je poraba malenkostna in se nikakor ne da primerjati z drugimi državami, kjer se porabi mnogo več sladkorja kot pri nas. Posledica podražitve sladkorja bi morala biti zmanjšanje konzuma s tem pa bi tudi kmet prodal manj nese.

Izhod iz tega kočljivega položaja je edino v tem, da se državna trošarina na sladkor zniža vsaj v oni meri, ko bi se morala povečati kmetu odkupna cena za peso. Sladkor se na ta način ne bi podražil in konzum ne nazadovol, kmet na bi zopet dobil veselje do sajenja sladkorne pese. Izhod iz tega kočljivega položaja je edino v tem, da se državna trošarina na sladkor zniža vsaj v oni meri, ko bi se morala povečati kmetu odkupna cena za peso. Sladkor se na ta način ne bi podražil in konzum ne nazadovol, kmet na bi zopet dobil veselje do sajenja sladkorne pese. Izhod iz tega kočljivega položaja je edino v tem, da se državna trošarina na sladkor zniža vsaj v oni meri, ko bi se morala povečati kmetu odkupna cena za peso. Sladkor se na ta način ne bi podražil in konzum ne nazadovol, kmet na bi zopet dobil veselje do sajenja sladkorne pese.

Pekre nazaj!

Viničarska šola v Pekrah se mora vzpostaviti!

Pravkar razpisujejo pogoje za sprejem v tečaj za vinarstvo in sadjarstvo pri banovinski trsnici in drevesnici v Kapeli, pošta Slatina Radenci. To je nekaka viničarska šola, kakor smo banovinsko trsnico in drevesnico že nekajkrat imenovali. Tečaj traja 9 mesecev: marec—november. Kmečki in viničarski fantje v tem sicer kratkem času mnogo delajo in se razmeroma mnogo koristnega naučijo za gospodarske potrebe svojih domačij.

Za nemške uprave je bilo na slovenskem bivšem Stajerskem nekaj podobnih viničarskih ustanov (Winzerschulen). Po našem zedinjenju sta oživeli dve: v Pekrah, pošta Limbuš, in v Kapeli, pošta Slatina Radenci. Danes deluje samo še poslednja. Kajti pekrski zavod je vendarle v razpustu, o čemer smo v »Edinosti« že ponovno razpravljali. Tuji, nemški samostan »St. Paul« namreč vztraja na vrnitvi tega krasno urejenega gospodarstva brez vsakršne odškodnine za ogromno izboljšanja, odnosno investicije iz javne blagajne, ki gredo v težke stotisoče.

Mi dobro razumemo odločnost samostana. Razumemo tudi vztrajna prizadevanja, ne razumemo pa sebe, nas samih, ki kaj takega dopuščamo. Tudi ne moremo razumeti, zakaj smo Pekre nekako pospravili že predlanskim, ko bi bila viničarska šola mogla lepo delovati vsaj še lani in letos ter tako vzgojiti nemara še kakih 50 mladih slovenskih kmečkih gospodarjev. Tako pa Pekre tudi letos samevajo ali jih počasi pospravljajo v dolgočasnem pričakovanju prihoda gospodarja tuja prihodnje jeseni. Pekre torej nimajo že dve leti nobenih gofencev več.

Mi smo jasno povedali, da je treba Pekre na vsak način rešiti, ohraniti javni svrh in jih še izpopolniti. To potrebo smo tudi ponovno dokazovali in — upamo — dokazali. Če bo potrebno, bomo zahteve naše poštene javnosti podprli z novimi razlogi.

Pekre so v obmejnem pasu, čigar narodne, gospodarske, prosvetne in družabne potrebe so izredno velike in svojstve-

ne. Pekre vzgajajo ljudi, ki žive na tem obmejnem svetu. Če se kdo izmotava in izgovarja, da dobimo podobno viničarsko šolo boja že drugo leto pri Sv. Barbari v Halozah, mu odgovorimo, da to ne more biti nikakršen nadomestek za naše Pekre. Pekre so sploh nenadomestljive. Sicer pa bi moral vsak slovenski vinarski in sadlarski okraj imeti svojo viničarsko šolo. Pri nas ustanovljajo take zavode silno počasi, zato je tem bolj obžalovati, da rušimo nekaj dobrega, kar smo dolgo, drago, pa vendar smotno gradili, in v času, ko je stvar v najlepšem razcvetu in razmahu. Pa si celo domišljamo, da se da taka škoda popraviti preprosto s kako podobno novo ustanovitvijo. Pekrska škoda, da se tako izrazimo, bi bila nepopravljiva.

Očetje benediktinci so pripravljeno dati Pekre v zameno za druga javna zemljišča, čijih vrednost pa bi morala biti večkratnik vrednosti s tako ogromnimi javnimi sredstvi urejenih Pekr. Mi Slovenci smo dobri ljudje in jim bomo dali, kar zahtevajo. Gospoljubna slovenska zemlja bo sprejela tudi nemške menihe, ko si bodo morali poiskati varnega zatočišča izven svoje

Ivanjkovci

(Stanje vinske kupčije Jeruzalemskih gor.)

V torek, dne 10. januarja t. l. se je tu v centru Jeruzalemskih gor vršil 14. vinski sejem in razstava, ki ga organizira Vinarska zadruga »Jeruzalemcane«, ki je vseskozi lepo uspela in sloves te tradicionalne prireditve je še potrdila. Razstava je obsegala 112 vzorcev, od teh 22 mešanih vin, vsa ostala pa so sortirana. Kmalu po prihodu jutranjih vlakov je bila razstava ob prisotnosti številnih gostov, kupcev in vinogradnikov-producentov otvorjena po predsedniku zadruga g. L. Petovarju, ki je po uvodnih besedah pozdravil vse navzoče, poimensko še zast. kmet. odd. banske uprave g. inž. J. Zupaniča in zast. sreza g. I. Breganta.

Vina so za zadnji čas prav dobro razvita, harmonična in splošno dobre kvalitete, posebno se odlikujejo ona, ki so bila pozno brana. Od razstavljenih vzorcev je na prodaj količina 4500 hl, ter je bilo na sejmu sklenjenih več knožlj po navzočih kupcih, mnogo jih je pa prišlo se informirat o cenah ter je upanje,

stare domovine. Da, vse bomo dali, kar le hočejo, vsem tistim pa, ki so pri tem najbolj zaslužni, površ še najvišje priznanje slovenskega naroda, ki take stvari po dolgem omahovanju končno vendarle pravilno ocenja in po zaslužnosti nagradja... Danes resno pozivamo: **Pekre nazaj!** Viničarska šola v Pekrah se mora vzpostaviti!

Andrej Zmavc.

Strokovna izobrazba kmečkih deklet

Širom Slovenije imamo najrazličnejše gospodinjke in kmetijsko-gospodinske šole. S te strani je torej za izobrazbo kmečkih deklet dovolj poskrbljeno. Zlastno pa je, da je obisk teh šol še vedno mnogo premajhen, in to samo radi tega, ker starši kmečkih deklet vidijo v takšnih šolah samo zapravljanje denarja, niso pa poučeni, koliko prepotrebnege znanja si pridobije dekleta v gospodinskih šolah.

Kako žalostne posledice se kažejo na mnogih večjih kmetijah, kjer je prevzela gospodinjstvo in vse z njim povezane dolžnosti mlada gospodinja, ki ni bila tako srečna, da bi se bila naučila dobro gospodinjiti pri svoji materi, a tudi ni imela tako uvidnih staršev, da bi jo bili dali v gospodinsko šolo. Ali je potem ona kriva, če kmetija nazaduje, namesto, da bi napredovala?

Naša kmečka gospodinjstva imajo sedaj mnogo več potreb, nego so jih imela takrat, ko so še gospodinjile naše babice. Poprej so za razsvetlavo uporabljali trske in leščerbe, sedaj razmeroma dragi petroleji in elektriko; poprej trpežne domače obleke, sedaj pa je treba izdati za obleko mnogo denarja, a se obleka jako hitro raztrga. Koliko denarja se porabi za milo, mazilo za čevlje, krtače, sukanec, kvas, šolske potrebščine itd. Nekoč je dal kmečki dom skoraj vse, kar se je rabilo, danes se skoraj vse kupuje. Tem potrebam se ni mogoče izogniti, ker so postale potrebe časa. Zato pa rabi današnje kmečko gospodinjstvo mnogo več denarja, kakor ga je pa zahtevalo gospodinjstvo naših mater in babic. Ves ta, za gospodinjstvo potreben denar pa mora gospodinja iskati in naiti v gospodinjstvu samem. Pri tem na ravno pokaže svojo sretnost in sposobnost za gospodinski poklic. Lepe dohodke lahko prinaša gospodinja umna kokošiereja in mlekarstvo. V bližini mest se izkupi tudi nekaj za zelenjavo. Vrtnarstvo pa zahteva sedaj mnogo več znanja, nego nekda, ko smo na kmetih poznali samo solato, kumare in peteršili. Lep denar da tudi prašičiereja in sadije. Vedno in povsod na je treba nvaževati to: čim boljše pridelke imaš, čim boljše mlečne izdelke pripraviš, čim hitreje in z manjšim trudom in stroški vzrediš živali, tem večji, hitrejši in boljše bo dohodek. Za vse to je na treba strokovnega znanja, in tega si pridobi kmečko deklet v kmetijsko-gospodinski šoli. Tista gospodinja, ki zna pridelke le rabiti, ne zna jih pa tudi pridobiti in pridelati, še ni prava kmečka gospodinja.

Za današnja kmečka gospodinjstva ni dovolj, če zna kuhati in nekaj šivati. Če hoče izkoristiti na kmetiji vsako ned zemlje in vsako malenkost, se mora na vse spoznati. Vedeti mora, kako se to shrani, ono onere, sešije, naniše, odnošlje, sadi, seje, obdeluje in kmeti, kako se obveže vana, ozdravi oneklina, nanravi ovitek, kaj je vzrok, da prašiči ne jedo, da se listje na mladih brskah sni, kako je treba to ali ono rastlino pomnožiti, kako je treba otroke negovati itd. O vsem tem nauči kmečko deklet gospodinska šola. Čim boljše učno dobo ima, tem boljše je, a boljše nego nič, je izobraziti tudi mlajši gospodinjstvi tečaj. Nudijo na te šole dekletom tudi obilo srečne kulture, katere pozneje mnogo pripomore k sreči v kmečkem domu.

OGLAŠITVE V »EDINOSTI«

da se bo še po seimu sklenilo več nadaljnjih kupčij. Cene se gibljejo od 5—7 din liter za dobra kvaliteta vina pa tudi 8 din. Izgled je, da zavisí cena mnogo od izvosa vina v Nemčijo, pa tudi drugače so cene čvrste za dobro blago, zlasti tudi zato, ker je zadnji čas cena južnih vin znatno poskočila.

Svečina

Zdaj, ko toliko beremo iz raznih krajev v »Edinosti«, ne bo odveč, če tudi drugi kaj berejo o naši preljubi Svečini. To seveda je že stara novica, da se je nekdanja samostanska graščina spremenila v moderno banovinsko gospodinsko šolo. Manj znano pa je, kako se je ta sprememba izvršila. Še manj pa je vnanjemu svetu znano mišljenje naših »malkontentov«. Sicer ne ugovarjajo proti novemu posestniku. Pač pa mislijo, da naj bi se bilo celo to lepo in obsežno posestvo uporabilo in porazdelilo v čisto druge nameste, kar velja zlasti za gospodinsko šolo, ki da je bila pri Sv. Jurju ob drž. žel. bolj na svojem mestu. Še bolj ko šola, pa jih bode vprašanje uporabe vinogradov in usoda vini-

Italijanski načrti za poživitev gospodarstva v Abesiniji

Italija namerava v bližnji bodočnosti graditi v Abesiniji velike »avto-ceste«, ki bi bile povezane s pristaniščem v Rdečem morju. Nadalje namerava italijanska vlada višek prebivalstva naseliti v abesinskih pokrajinah, ki so primerne za nasade kave in ostalih tropskih koristnih rastlin. To kolonizatorsko delo je zamišljeno tako, da bi se v plodnih krajih osnovala velika italijanska naselja, ki bi črpala vse svoje življenske potrebe iz proizvodov in trgovine v Abesiniji. Vsi ti načrti pa zahtevajo velike denarne investicije, ki jih pa Italija ne zmore. Zato je v zadnjem času nastala tako bučna borba za Džibuti, francosko luko in francosko železnico, ki veže pristanišče Džibuti z Adis-Abebo, ker si brez te železnice kakršnokoli gospodarsko izkoriščanje Abesinije ni mogoče niti zamisliti. Ta proga je v rokah francoskega kapitala. Gradba novih prometnih sredstev pa zahteva mnogo časa in mnogo, mnogo denarja. Italija pa hoče takoj pričeti z gospodarskim izkoriščanjem. Zato Italija zahteva s tako odločnostjo tudi Tunis in Korziko ter Nizzo, da dobi vsaj Džibuti.

NAŠE TRŽIŠČE IN CENE

Zelenjava: krompir 0.75—1.25; čebula 3 do 4; česen 6—10; zelje kom. 0.50—3; zelje kislo 3; repa 1; karfiola kom. 2—10; ohrovt 0.50—1.50; hren 8—9; zelena, kom. 0.50—3; peteršilj, šopek 0.50—1; špinaca, kup 1; por. kom. 0.25—1; korenje, vrtno, kup 0.50—1.

Sadije: jabolka 3—6; hruške 8—16; slive, suhe 8—12; orehi, celi 10; orehi, luščeni 30 do 32.

Žito: pšenica 1.50—1.75; rž 1.50—1.75; ječmen 1.50; kornuza 1.25—1.50; oves 1; prosa 1.50; ajda 1—1.25; prosoeno pešča 4; ajdovo pšeno 3.50—4; fižol 2—3.

Ribe: karpi 12; belice 8—9; ščuke 8; morske ribe 14—30.

Mlečni izdelki: smetana 10; surovo maslo 24; mleko 1.50—2; čajno maslo 28—32; sir, domači 8—10; jajca, kom. 0.70—1.25.

Perutnina: kokoši 20—25; piščanci 24 do 60; purani 30—70; race 18—24.

Meso: svinjsko meso s kostmi 11—12; svinjsko meso, izluščeno 12—14; riba 15 do 16; zajec 13—14; salo 15—16; slanina 14 do 15; pljuča s srcem 7—8; glava z jezikom 8—9; ledvice, komad 2—3; noge, komad 1 do 2 din.

GOSPODARSKE VESTI

* **Sezonskih delavcev v Nemčiji** je vsako leto več zaposlenih. Preteklo leto je bilo na tamošnjih posevstvih zaposlenih pri poljskih delih kakih 5000 ljudi iz Jugoslavije, večinoma iz Prekmurja. Letos bo Nemčija potrebovala iz naše države 13.000 delavcev in delavk. Sklenjeno je bilo, da jih naberejo borze dela v Prekmurju kakih 6000, 3000 pa v okraju Čakovce in Prelog. Precej delavcev bo zaposlenih v Nemčiji pri gradbi železnice.

* **Tajnik londonske trgovske zbornice** Stevens, ki se že dva meseca mudi v Jugoslaviji, da prouči gospodarske razmere in možnost povečanja obojestranske trgovine, je bil te dni v Ljubljani, v ponebeljke pa je prišel v Maribor, kjer je imel važne konference z raznimi gospodarskimi krogi. Oglel si je tudi nekatera podjetja in industrijske naprave, med drugim tudi elektrarno na Fali in tovarno za dušik v Rušah.

* **Vozila, avtomobile, motorna kolesa, dvokolesa in kočije** je treba do konca februarja prijaviti političnemu oblastvu, v Mariboru policiji, in plačati poleg drugih taks tudi prispevek za državni cestni fond za tekoče leto. Prispevek znaša na leto za avtomobil 200, za motorno kolo 50 (s prikolico 75), za kolo in kočijo pa 10 dinarjev na leto. Za preteklo leto je plačati le polovico prispevka, ker se je šele lani uvedel.

* **Na povabilo francoske vlade** je naša trgovinska delegacija odpotovala v Pariz, da se dogovori o povečanju medsebojne trgovine.

čarjev. Ves naš okraj tja do meje in tja preko Kobanskega ter tja doli po prelepi dolini Pešnice je v glavnem tako porazdeljen: precej bogatašev (ali vsaj takih, ki bi to radi bili), le še mali preostanek srednjega kmetijstva, večina pa je to svet — viničarjev in sploh podeželskega proletariata. Kako večina teh ljudi živi, o tem kaj malo veste v Mariboru. Da je pri tem tudi veliko lastne krivde, tega se tudi viničarji sami ne zavedajo. Ob prihodnji priliki vam bomo natančneje pojasnili, koliko teh danes obupancev bi bilo srečno rešenih in osamosvojenih, če bi se bilo graščinsko posestvo v ta namen porazdelilo. Namesto gospodinskih šol bi bila ravno Svečina veliko bolj primerna za zavod za onemogle ali pa za rekonvalescente.

Take in slične misli rojijo po glavi našim »malkontentom«, ki jih je tudi med nami morada še več kot drugod. Ker pa moramo tudi z njimi računati, se povrnemo še k njim, ko si natančneje ogledamo vprašanje, kako se od gotove strani pospešuje elektrifikacija obmejnega ozemlja.

Kulturna obzoria

Slovaška kultura na novih poteh!

Predvojna slovaška kultura je bila v primeri s češko neznatna, čemur je glavni razlog v dejstvu, da ni imela tradicije kakor češka in pa, da je bil madžarski vpliv na Slovaškem neizmerno močnejši kot nemški na Češkem. Po vojni pa je v novi, svobodni narodnosti državi začela kultura Slovakov naglo rasti. Ustanovljale so se šole vseh vrst, nastala je slovaška univerza v Bratislavi, prav tam tudi slovaška glasbena akademija, za lanskó jesen je praško šolsko ministrstvo pripravilo otvoritev slovaške tehnike v Košicah, javne knjižnice so rastle kakor gobe po dežju in njihov razmah najlenše prikazuje to, da so Slovaki imeli l. 1918. eno javno knjižnico, leta 1938. pa preko 3000 itd.; osnovale so se mnoge prosvetne organizacije, ki so širile izobrazbo med narod in pobijale analfabetstvo, zlasti »Prosvetne akademije« in »Višje ljudske šole«, »Slovaška Matica« v Turčianskem sv. Martinu je zaživela novo, pospešeno življenje. Tako v kulturnem kakor političnem in gospodarskem pogledu je prinesel prvih dvajset svobodnih let razgibano in plodno rast kvišku. Ob prestopu v češkoslovaško republiko kajpada Slovaki niso imeli dovolj lastne inteligence, ki bi bila sposobna prevzeti vodilno in podrejena mesta v javnem delu; zato so Čehi pošiljali tjakaj kakor tudi v Podkarpatsko Rusijo stotine svojih profesorjev, učiteljev in uradnikov vseh strok. Medtem pa se je vzgajala slovaška inteligenca, ki je postopoma prevzemala v domovini svoja mesta. Takšna je nepobitna resnica, ki jo potrjujejo tudi od Slovakov priznane statistike.

Današnja slika slovaškega ljudstva pa je marsikoga razočarala: češki kulturni delavci so morali zapustiti slovaško ozemlje, čeprav Slovaška še vedno nima toliko lastnih ljudi, da bi mogla z njimi kriti svoje kulturne potrebe. Iz nerazumljivega, sistematično umetno vcepljenega sovražstva so Slovaki pogladi Čeha preko narodnostne meje in jim odvzeli pravice, katere so priznali celo svojim prirodnim nasprotnikom Nemcem in Madžarom. Slovaškim šolam hipoma primanjkuje učiteljev in profesorjev, na bratislavsko univerzo nameščajo docente, ki se mnogi od njih v svojem strokovnem delu doslej še niso izrazito izkazali. Današnji slovaški sistem diktira nacionalizacijo kulture, popopolnoma odtrgano od kakršnihkoli čeških vplivov, ne brani pa morebitnih nemških ali katerih drugih. Tako se je znašla Slovaška danes pred novo obliko: gospodarstvo se je občutno zmanjšalo in je odvisno od inozemstva enako, kakor je zunanja ter notranja slovaška politika; Slovaki so izgubili celo vrsto kulturnih ustanov, z gospodarskim padcem pa so se zmanjšali tudi kulturni razvojni pogoji. Kljub temu pa Slovaška odklanja pozitivne češke vplive, ki so ji oplajali kulturo vse do poslednjih mesecev. Njena kulturno-politična ekstremizacija pa bo utesnila v novih razmerah roditi skrajno neugodne posledice; v takšni obliki, kakor se napoveduje pravkar, kultura namreč ne more rasti, marveč le padati. Kulturno padanje pa malim narodom ni pri-

poročljivo, kajti vprav samostojna kultura malega naroda more biti vztrajna ovira tendencam velikih narodov. To dejstvo velja prav tako za Slovaško, ki bi se poleg tega še posebej morala zavedati, da zunanje-politične razmere Češko-Slovaške trenutno takšnih kulturnih in drugih zaletelosti, kakor jih očituje v teh dneh Slovaška, ne dovoljuje. Vprav sedaj bi morala iskati Slovaška s Češko najtesnejšega in iskrenega vsestranskega sodelovanja; nikakor namreč ne sme nikdo prezreti prave dogme, da je moč v združevanju in ne v razbijanju ter da bodo mogli nasprotovati mali narodi velikim le v združitvi, ne pa ločeno.

Slovaška in vsaka kulturna nacionalizacija bo ugodna samo v toliko, kolikor se ne bo izgubila v pretiravanju ter s tem potvarjala pravega obraza kulture. Verjetno je, da bodo Slovaki svoje zmote, ki so v prvem zagonu sprico ekstremne zaletelosti več ali manj opravičljive, kmalu spoznali in jih skušali popraviti, kolikor bo to še mogoče. Izpremenjeni razvojni pogoji zahtevajo sicer izpremenjeno ravnanje in vprav zavoljo tega še globlje sodelovanje s češko kulturo kot kdaj poprej. Objektivno motreč slovaški kulturni krog priznava te nujnosti že danes, ostali pa bodo morali isto priznati prej ali slej, razen če bodo ovrgli potrebo slovaškega kulturnega progressa in zanikali pravilno pot slovaškega razvoja pod vplivom drugačnih svetovno-nazorskih idej.

Predavanja na vasi

Danes, ko je društveno življenje na vasi zelo razširjeno, je razumljivo, da posamezna društva prirejajo razna predavanja. Vsak pameten človek mora ta predavanja toplo pozdraviti, ker brez dvoma mnogo doprinesejo k širjenju izobrazbe in kulture na vasi.

Nastaja pa drugo vprašanje, namreč, kaj in kako se naj na vasi predava. Takoj v začetku moram poudariti dejstvo, da se v tem oziru veliko greši. Mnoga društva prirejajo predavanja, ki ne odgovarjajo vasi. Predavajo se stvari, ki kmetkega in delavskega človeka ne zanimajo, ker niso povezane z njegovo okolico, mišljenjem, niti življenjem. Snov, ki mu je tuja, ne bo mogla pustiti na njemu sledov. Nasprotno, še odbijala ga bo v bodoče, da se ne bo udeležil predavanj, čeprav so za njega zanimiva in tudi razumljiva, kar je najvažnejše.

Tudi je napačen način, kako se predava. Čestokrat sem bil priča, kako so razni predavatelji vplivali na svoje kmetke in delavske poslušalce. Spomin se mi vrača na predavanje, ki je bilo za neko vas zelo zanimivo in je tudi za predavanje bilo veliko zanimanje. Dvorana je bila nabita, ko je prišel predavatelj govoriti. Toda po preteku pol ure nas je ostalo v dvorani še kakih deset oseb. Zakaj? Samo zato, ker predavatelj ni govoril poslušalcem, ampak je čital — samemu sebi. To je bil vzrok njegovega društvenega neuspeha. Poudarjam: predavanje je bilo zanimivo, zanimanja in poslušalcev ni manjkalo, a vendar uspeha ni bilo.

To mi je bil povod, da sem pričel v

tem razmišljati in prišel do zaključka, ki ga v naslednjem navajam:

Predavanje na vasi naj bo sodobno, ljudstvu razumljivo in po možnosti njegovega mišljenju primerno. Sodobno. Danes je toliko aktualnih vprašanj, ki zanimajo vas, da izbira tu nikakor ni težka. Polno je kričečih vprašanj, ki kličejo po razjasnitvi in rešitvi. Čemu bi jih ne razjasnjevali ljudstvu v taki obliki kot so? Čemu bi vsiljevali predavanja, ki vasi niso primerna in nimajo z njenim življenjem nikakih zvez. Polno je takih vprašanj, ki bi jim človek z lahkoto odgovorjal, pa se jih včasih tudi nehoče izogni. In tako je tudi tukaj!

Mesto da bi spoznali samega sebe, silimo v tujino in rešujemo probleme, ki za nas niso bistveno važni in pomembni. Tega se pri nas nikakor ni mogoče otrestiti. Tuja vprašanja rešujemo, lastna pozabljamo! To je še toliko bolj žalostno za razmere, v katerih živi in se razvija vas. Ne vidi se težkega, obupnega položaja vasi, ki je vsaj tako važna, kakor tuji problemi in dogodki, če že o njih razpravljamo.

Predavatelj govori na vasi, kar se naj tudi dobro zaveda in prav zato naj tudi govori njej in za njo. S tem bo pa še ustregel tudi ostalima dvema vprašanjem, to je: ljudstvu bo razumljivo in tudi mišljenju primerno, ker vas si je po zaslugi kulturnih organizacij, zlasti kmet-

ske mladine, že v pretežni večini ustvarila mnenje in mišljenje, ki njej pripada in tudi odgovarja.

Ne bom obširneje razpravljaj o tem, kaj se naj predava, ker sem prepričan, da bodo društva, ki predavanja prirejajo, že našla temo, ki bo njihovega kraju primerna. Mislim, da so društveni funkcionarji zreli za presojanje in zbiranje teme predavanja.

Važno je tudi, da je predavatelj dober. Od njega je včasih v največji meri odvisen uspeh predavanja. Žal, da se društveni funkcionarji tega le premalo zavedajo. Res je, da je dobrega predavatelja težko dobiti. Toda res je tudi, da brez truda ni uspeha.

Predavatelj, ki pa bo predaval na vasi, naj nikdar in nikoli ne čita svojega predavanja. To naredi na kmetkega človeka zelo slab vtis. Dobro se pripraviti in najvažnejše točke predavanja si zabeležiti — naj bo načelo vaških predavateljev.

Predavanja so tukaj. Zimski čas je pač najprikladnejši. Zato, da se doseže z njimi zaželeni cilj, se mora ugoditi glavnim zahtevam vasi, ker le tedaj bodo predavanja prinesla zaželeni uspeh. Društva naj ne prezrejo ničesar, kar zahteva od njih danes čas in prepričan sem, da bodo tako doprinesle velik del k dvigu vaše kulture.

Kateri kulturni dogodek v preteklem letu se vam zdi najpomembnejši?

Odgovor na anketo

Andrej Zmavc:

Odlični javni delavci so na tem mestu že povedali neke svoje misli o »najpomembnejšem kulturnem dogodku za Slovence v preteklem letu«. Njih izjave so seve jako različne in deloma nedoločne. Sicer govorimo in pišemo vsak dan o kulturnih vprašanjih in potrebah, malokdo pa razloži te pojme tako, da bi jih vsi čim bolj pravilno razumeli.

Mislim, da je treba razlikovati predvsem pojma »civilizacija« in »kultura«. Človek je lahko jako civiliziran (izobražen, naučen, mnogo ve), ni pa kulturn (vzgojen, srčno omikan). Kulturni ljudje s pomanjkljivo civilizacijo so meni ljubši kot civilizirani ljudje s pomanjkljivo ali nikakršno kulturo. Najdeš jih razmeroma več v kmečko-delavskih množicah kakor med takozvanimi izobraženci.

Obe besedi sta izposojenki iz latinščine. Na primer Glonarju rabijo za tujko »kultura« te-le domače besede in razlage: nega, reja, vzgoja, obdelovanje, gojitev, posebej pa: enakomerni plemeniti razvoj vseh človeških sposobnosti in njih plemeniti raba, kakor tudi vse, kar iz tega zraste. — Po Bradaču je »kultura« omika, izobrazba, prosveta, prav tako po Brezniku in Ramovšu v »Slovenskem pravopisu«.

Slovinci capljamo, ali hitimo, ali drvimmo na sploh bolj za civilizacijo nego za kulturo, in še to bolj za tujko kakor za domačo. Kulturno že nekaj let sem prej nazadujemo nego napredujemo. Kdor ni sam kulturn, ne more sejati in množiti kulturnih dobrin v narodu, pa naj si izmisli kakršno koli sredstvo ali celo posebno ustanovo za to. Samo civilizacija, ki je sicer lahko sredstvo in je celo potrebno

sredstvo za doseg kulture, je premalo. Razlaga, da je civilizacija nasprotje barbarstva, ni točna. Saj je civilizacija lahko najhujše sredstvo barbarstva in zverinstva.

Dokler gojimo in dopuščamo sovražstvo in krivično preganjanje med brati, dokler preziramo in v nič devamo domačo kulturo, kulturo našega kmečko-delavskega človeka, dokler vklepamo človeškega duha v nevidne okove črne preteklosti, dokler brezdušno gledamo brezmejno revščino in gorje sobrata, ne more noben kulturni dogodek iz preteklega leta postati za Slovence posebno pomemben. Jaz ne vidim takega, da bi bilo vredno ali da bi se sploh moglo o njem mnogo govoriti. Civilizacija brez prave kulture je — mislim — značilnost sedanjosti pri nas. Nič ko klinka za črno nekulturnost. Naša velika nesreča.

Ako bodo naši resnično kulturni, plemeniti javni delavci o tem še kaj več povedali v »Edinosti«, bo namen mojih vrstic dosežen.

KULTURNI DROBIŽ

»Kako je izginil gospod Hirsch«. Naš današnji podlistek objavljamo kot primer proze umrlega Karla Čapka. Z njim se tudi »Edinost« oddoljuje spominu velikega češkega pisatelja.

PREJELI SMO

»Zvonček«, januarska številka, prinaša prispevke Radoša, Bitenca, L. Zupanca, Marine, I. Plečnika, M. Komanove, L. M. Škerjanca (kompozicija), I. Razpotnika, I. Pecharja, M. Lozarja, Dobrovoljskega in prevod Selme Lagerlöfove. Mladi bralci bodo našli gotovo mnogo zanimivega in poučnega.

Kako je izginil gospod Hirsch

KAREL ČAPEK

»Tole«, je rekel gospod Tausig, »ni bil slab slučaj, ima pa zelo hudo napako: da se ni zgodilo v Pragi. (Ta stavek se naša na »Povest starega kriminalnika«, ki je v zbirki »Povesti iz drugega žepa« natisnjena pred tole novelo). Veste, tudi v kriminalnih zadevah se je treba človeku ozirati na domovino. Prosim vas, kaj nas briga kak slučaj v Palermu ali vrag vedi kje? Kaj nam koristi? Toda če še posreči, kak imenitnejši zločin v Pragi, gospodje, si ne morem kaj, da mi ne bi nekako uga-jalo; mislim si, zdaj govorijo po vsem svetu; veste, to vas kar nekako greje. In, svetlo; veste, v mestu, kjer se posreči v to se razume, in uspevajo pač tudi kupčije; redu zločin, uspevajo večje razmere, kajne, skratko to dokazuje večje razmere, kajne, in sploh vzbujajo zaupanje. Ali zločinca morajo zgrabit.

»Ne vem, ali se spominjate slučaja s starim Hirschem iz Dolge ulice; imel je tam trgovino z usnjem, prodajal je pa tam zdaj tudi perzijske preproge in zdaj pa zdaj tudi perzijske preproge in imel trgovino v Carigradu — od tam si je prinesel tudi nekaj na jetrih; zato je bil mršav ko crknično mače in rjav, kakor Armenije ali iz Smirne so hodili k niemu, ker se je znal z njimi dogovoriti, kakor zahteva stroka. Ti Armeni so veliki zlo-

deji, njih se morajo paziti celo Židje. Torej gospod Hirsch je imel v prizemlju usnje, od tam pa so vodile zavite stopnice v njegov kontor; za kontorem je bilo stanovanje in tam je sedela gospa Hirscheva; bila je namreč tako debela, da sploh ni mogla hoditi.

»Nekega dne proti poldnevju je stopil prodajalec v kontor vprašat, ali sme poslati nekemu Weilu v Brno usnje na upanje; toda Hirscha v kontoru ni bilo. To je bilo sicer čudno, toda prodajalec si je pač mislil, da je stopih šef za hip h gospe. Ali čez hip je prišla od zgoraj služkinja klicat gospoda Hirscha k obedu. »K obedu, kako to«, je rekel prodajalec, »saj je gospod vendar v stanovanju«. — »Kako naj bo v stanovanju«, mu je odvrnila služkinja, »saj sedi gospa vendar ves dan tik kontora, pa ga ni videla že od jutraj«. — »Saj midva«, je rekel prodajalec, »ga tudi nisva videla, kajne, gospod Vaclav? Ob desetih sem mu prinesel pošto, je nadaljeval prodajalec, »pa je še sitnari, da bi bili morali pri Lembergu urgirati zaradi telečjega usnja; no od takrat se iz kontora ni več pokazal.« — »Jezus Marija«, se je prestrašila služkinja, »saj v kontoru ga ni, ali ni šel morda kam v mesto?« — »Skozi prodajalno ne«, je rekel prodajalec, »saj bi ga morali vi-

deti, kajne, Vaclav; morda je pa šel skozi stanovanje«. — »Nemogoče«, je odvrnila služkinja, »saj bi ga bila vendar gospa videla!« — »Čakajte«, je rekel prodajalec, »ko sem ga videl, je bil v domači obleki in v copatah; pojdite pogledat, ali je vzel čevlje, galoše in površnik — kajti bilo je novembrsko deževje. Če se je preoblekel, je šel kam v mesto; če ne, pa mora biti nekje doma, kajne.«

Služkinja je seve takoj zdirjala gor in čez hip vrnila vsa zbegana. »Moj Bog, gospod Hugo, saj ni vzel ne čevljev in sploh ničesar ne; gospa pa trdi, da skozi stanovanje ni mogel, saj bi moral skozi njeno sobo!« — »Skozi trgovino pa tudi ne«, je rekel prodajalec, »danes sploh ni bil v trgovini, samo zaradi pošte me je poklical v kontor. Vaclav, pojdite ga iskat!« — Najprej so tekli v kontor; tam je bilo vse v redu, le v kotu je bilo nekaj zvitih preprog, na pisalni mizi nedokončan dopis Lembergu, nad njo pa goreča plinska peč. — »Jasno je«, je rekel Hugo, »da ni šel nikamor; če bi bil kam odšel, bi bil vsekakor ugasnil luč. Mora biti nekje v stanovanju«. — Nato so preiskali vse stanovanje, toda gospoda Hirscha niso našli nikjer. Gospa je začela zdaj v svojem fotelju na vso moč jokati; bilo je videti, je pozneje pravil Hugo, ko da bi se tresla gromada žolce. »Gospa Hirscheva«, je tolažil Hugo — neverjetno hitro postane takle mlad Žid, če je treba, razumen — »gospa Hirscheva, ne jočite; saj vam gospod ni nikamor zbežal, saj usnje zdaj

gre v denar, terja vas pa tudi nihče, kajne; gospod šef mora biti nekje. Če ga do večera ne najdemo, javimo stvar policiji, toda nikakor ne prej; gospa, saj veste, taka nenavadna zadeva podjetju ni v prid.

Do večera so torej čakali in iskali, toda za gospodom Hirschom ni bilo ne duha ne sluha. Ob običajni uri je gospod Hugo zaprl prodajalno, nato pa šel na policijo javit, da je gospod Hirsch izginil. Takoi so poslali detektive; ti so seve vse preiskali, našli pa niso niti najmanjše sledi; tudi kri so iskali po tleh, našli pa nič; končno so kontor zapečatili. Nato so zaslišali gospo in osebe, toda nihče ni vedel nič posebnega; le Hugo se je spomnil, da je po deseti uri prišel k šefu gospod Lebeda, trgovski potnik, in govoril z njim kakih deset minut. Nato so šli iskat tega Lebedo in ga seve našli v kavarni »Bristol« pri mavšlu. Lebeda je takoj spravil banko, detektiv pa mu je rekel: »Gospod Lebeda, danes nič zaradi mavšla, danes sem prišel zaradi gospoda Hirscha. Izginil je, vi ste ga pa zadnji videli.« Lebeda seve ni vedel ničesar; pri Hirschu je bil zaradi nekega jermenja, pa ni opazil nič posebnega; le še bolj kakor kdaj prej se mu je zdel gospod Hirsch rahel. Vi nekako ginite, gospod Hirsch, mu je rekel. — »Toda čujte«, ga je zavrnil komisar, »pa če bi gospod Hirsch slušal še do konca, izpuhtel ni; vsaj kaka kost ali čeljust bi morala ostati, kajne. V aktovki pa ga tudi niste mogli odnesti.«

(Konec prihodnjič.)

Za ženo in dom

Zena, kje je tvoje mesto?

Na Češkem je naenkrat nastopila potreba po velikem čiščenju v vrstah javnih nameštencev. To svoje postopanje opravičujejo oblastniki s tem, ko navajajo v uradnih poročilih, koliko bo država prihranila z redukcijami in sličnimi ukrepi.

Med prizadetimi je tudi češka žena, ki ji lebdi pred očmi prav tako kot moškemu kašipršt z napisom: Na cesto! In ob tem dejstvu zavija »Slovenec« pobožno svoje oči, češ, »da bo ženo vrnila (vlada namreč), njenemu naravnemu poklicu v družini, ki je osnovna celica državnega in narodnega občestva«. O, zlati vek zdaj ženam češkim pride.

Gotovo je, da materinstvo in drobni gospodinjinski posli niso poklicno delo in radi tega niso in ne morejo biti vir dohodka, ki so potrebne za ohranjanje golega življenja. Zato je pa žena prisiljena iskati in realizirati možnost pridobivanja življenjskih potrebščin izven družinskega kroga in to poleg posvečanja svoji naravni funkciji — materinstvu in pa poleg izvrševanja tisočerihih drobnih »gospodinj-skih hišnih« poslov.

Samo pogledimo naokoli kar pri nas doma v Sloveniji, pa vidimo marsikaj zanimivega.

Na 88.000 »kmetijskih obratih«, ki nimajo več kot 5 ha, živi okrog 90.000 žen, ki hodijo dan za dnem na dno, ki opravljajo vsa mogoča dela od lahkih do najtežjih, pa uredijo doma še vse gospodinj-ske posle in tudi v najhujšem delu ne pozabijo na materinstvo! Kdo bi preživel te tisoče žena z njihovimi otroki vred, ko se ne bi same lotevale silno nestalnega, slabo hranjena telesa izčrpavajočega in neusmiljenega težaškega dela? Mar bi moglo preživeti te tisoče materinstvo, posebno, če socialno niti malo ni zaščiten? Ali pa morda kuhanje ob praznem ognjišču in loncu, šivanje brez krp in niti, pranje brez mila itd.? Okrog 90.000 žen na slovenskih 88.000 nazovih kmetijah živi od poklicnega, večinoma težaškega dela, kajti za njih ni in ne more biti poklicnega dela v okviru družine.

Malo bolje so osigurane slovenske žene na 65.000 kmetijah, ki morejo ene bolj, druge manj uspešno preživljati svoje »lastnike«. Vendar pa so tudi te žene vprežene, prav tako kot možje, v vsakdanje garanje, saj jim ne uide nobeno

delo tam od kuhanja pa vse do oranja. Kakor je moškemu poklicno delo kmetovanje, tako je tudi žena po poklicu kmetovalka in ne morda mati, gospodinja, ali kaj podobnega. Samo pomislimo slučaj, ko bi se vseh 65.000 kmetovalk »vrnilo« k naravnemu poklicu v družini in se posvetilo zgolj materinstvu in ožjim gospodinjiskim poslom? Ze itak šepajoče kmetije, bi ob izgubi nepogrešljive delovne sile, verjetno šle še hitreje po dobro izvoženi rakovi poti.

Tako je z ženo na našem podeželju. In v mestih ter v industrijskih centrih? Žene delavcev, malih obrtnikov, javnih in privatnih nameštencev morajo v samostojne poklice, da dopolnijo s svojimi dohodki tisto, kar zasluži mož premalo za življenje cele rodbine. Žena je v tovarnah celo zelo zaželjena, kajti njena delovna sila se da ceneje izkoristiti, nego moška. Poleg poklicne zaposlitve pa se delavke vendarle posvečajo domačim opravkom in nič manj materinstvu. Isto je z uradnicami in privatnimi nameštankami, ki pa imajo že toliko možnosti, da vzdržujejo delovno moč, ki jim skrbi za gospodinj-ske posle. Te opravlja namreč služkinja, danes še nevalificirana in izkoriščana, ki pa se bori za to, da dobi njeno delo priznanje in materialno vrednost v poklicu »gospodinj-skih pomočnic«.

Le majhen je na slovenskem procent pridobitnih krogov, ki omogočajo ženam lagodno življenje, brez poklicnega udeleževanja. Večina slovenskih žen pa se preživlja z lastnim poklicnim delom, samo da ji tega »moško občestvo« noče priznati. Slovenska žena je v delu moškemu vrstnik in se ji mora radi tega tudi javno priznati pravica do samostojnega poklica, ki ga prav za prav že izvršuje. Naravni gospodarski razvoj je namreč potegnil v delo ženo prav tako kot možkega, le da možki skozi stoletja niso hoteli izvajati iz tega konsekvence s tem, da bi priznali ženi enakopravnost in vse pravice!

Zato pa mora biti stremljenje vseh onih ljudi, ki so v mišljenju napredni, da se omogoči slovenski ženi neovirano poklicno delo, da si je priznava vse pravice kot enakopravnemu delovnemu članu slovenskega narodnega občestva in, da se pri izvrševanju njene naravne funkcije — materinstva — materialno in moralno zaščiti.

Ko stopa dekle v zakon

misli najprej na svojo balo, in posebej še na perilo. Danes si več deklet ne nabavlja celo goro perila, kot je bilo še v navadi za časa naših mamic in babic. Danes je perilo, zlasti osebno, vse preveč podvrženo modi, zato si nabavi dekle le najpotrebnejše in si potem vedno nabavi po par kosov. Po navadi zado-stuje za začetek sledeče:

12 spodnjih rjuh, 6 zavihanic (kapne), 12 prevlek za blazine, 4 prevleke za pernice, 2 blazini s perjem, 2 pernice, 2 prešiti odeji, 2 letni lahki odeji (po navadi flanelasti), 1 posteljno pregrinjalo, zastore, 12 boljših brisač, 6 navadnih brisač, 3 namizne prte (bele ali barvane), 12 malih prtčev za kavo, 1 bel namizni prt in 12 velikih belih prtčev, 3 kuhinjske namizne prte, 12 debelejših kuhinjskih cunj za posodo, 12 tanjših cunj za porcelan in steklo, 3 poletne in 3 zimske garniture osebne perila.

Namizni prtji so veliki 170x140 cm, prtčji (servijete) 32x32, 35x35, 50x50, 60x60.

Brisače so dolge 100 do 110 cm in 50 cm široke.

Kuhinjske cunje so velike 60x60 cm do 90x90 cm.

Krpe za prah so najboljše iz mehke flanelle. Napravimo si jih v velikosti 60x60 ali pa 75x60 cm.

Odeje si nabavimo v dolžini 200x150 cm (oziroma nekaj manj ali več). Odeje so iz kretona, svile itd.

Za posteljno perilo uporabljamo platno, šifon, kotenino in druga bombažasta blaga. Za ozaljanje posteljnega perila (blazin in zavihanic) uporabljamo najrazličnejše vrste ročnega dela ali pa samo napravimo robčke. Na perilo iz damasta pa damo samo monogram.

Za prevleke pernic rabimo damast, rožasti safen in drugo.

Rjuhe sešijemo v velikosti 225x160 cm. Za zavihanico vzamemo mero po odeji. Spodnji in stranska dela, ki jih zavijemo, sta široka po 20 cm, zgornji del, ki ga okrasimo, pa meri 45 cm.

Prevleke za blazino napravimo po meri blazine in so velike 95x75 cm, 90x70, 60x45. Prevleke za pernico pa so velike 160x130, 120x120, 130x115.

Skrinja iz časov stare matere

Moderne dele pohištva navadno občudujemo zaradi njihove lepe zunanosti in zaradi njihove, namenu natančno odgovarjajoče oblike. Starinski predmeti pa vzbujajo v nas čustvo romantike in z njo prijetno toploto.

K pohištvu, ki poraja v naši duši spomin na čas naših babic in prababic, čas brez strahu pred vojno, brez krize in brez gonje za službami, spada v prvi vrsti skrinja. Naši pradedje niso poznali omar za spravljjanje obleke, perila, posteljnine, skratka, za vse so

jim služile skrinje raznih velikosti. Te skrinje pa so bile lično v narodnem slogu poslikane z rastlinskimi ali živalskimi ornamentami, krasili so jih lepo rezljani železni oboji in okovke ali umetniško izdelane rezbarije. Marsikatera izmed teh skrinj je bila resnični okras sobe. Pozneje so začeli izdelovati omare s predali, ki so se prav za prav izcimile iz skrinj, položeni druga vrh druge. Šele kasneje smo dobili tudi visoke omare.

Smisel za dobre stare stvari je povzročil, da je marsikatera žena stikala po podstrešjih za trpežno izdelanimi skrinjami, jih očistila in obnovila ter jih postavila na častno mesto v jedilnico, spalnico ali predsobo. Saj prav v novodobnem gospodinjstvu je vse polno predmetov, ki jih ne uporabljamo vsak dan. Odeje, kožuhe, blazine, rjuhe, klobuke, namizno perilo. Kako lepo se da spraviti vse to v prostorne stare skrinje! In kaj vse lahko včasih najdemo v stari skrinji babice ali prababice! Prijetno in kratkočasno je brskati po nji v pričakovanju, da se zdaj pa zdaj prikaže kaj posebnega, zanimivega ali morda celo dragocenega. Malo je že teh skrinj — praznih, še manj pa napolnjenih s starinami. V nepoznanju njihove vrednosti so nam jih za slepo ceno prodali v trgovino ali jih razsekali za kurivo! Kolika škoda! Četudi so bile že črvice, obtočene, oguljene in obledele, naši spretni mizarji to vse lepo popravijo, da je skrinja kakor nova, a seveda mnogo več vredna kot nova.

Ako naslonimo ob skrinjo in steno par v starinskih vzorcih vezanih ali tkanih blazin in razprostrimo pred njo primerno preprogo, ako obesimo še na steno — nad skrinjo po perzijskih vzorcih doma tkano preprogo, si ustvarimo v sobi prijeten prostorček, ki razveseljuje oko in vabi k počitku.

Tudi klopi, ki smo jih videli v polpreteklem času samo v kmečkih sobah ob stenah in okoli peči ali v kuhinji, so našle pot v sobo. Ako so pravilno, namreč praktično zgrajene, ako so obložene z blazinami in imajo na strani ročaje in zadaj naslonilo, so prav udobne in dekorativne. Torej nazaj k staremu pohištvu, v kolikor nam dobro služi!

Shranjevanje masti.

Mast se najbolje ohrani v steklenicah, porcelanastih ali kamenitih posodah, medtem ko v drugih, zlasti v lončenih hitro postane žarko. Isto velja za kuhano maslo. Ako je maslo postalo žarko, ga stresemo v posodo, ki je do polovice napolnjena z vodo, ga počasi segrevamo ter ga pustimo na štedilniku vreli kake pol ure. Nato ga postavimo na hlad z vodo vred in ga pustimo, da se strdi, nakar ga poberemo iz vode in naj se na cedniku odteče. Prevremo ga iznova, da še ostala voda izhlapi, nato ga vlijemo v drugo, čisto, nikoli pa ne v prejšnjo posodo nazaj, ker bi se sicer maslo ponovno navzelo duha in okusa po žarkem.

Čisti nože takoj po uporabi.

Kuhinjski noži, s katerimi režemo masne stvari ali lupimo in režemo krompir, sadje, zelenjavo, postanejo vsi marogasti, ako jih puščamo dalje časa umazane in jih snažimo šele po obedu skupno s posodo. Mnogo dela imamo potem, da odstranimo vse madeže in se noži zopet lepo svetijo. Vse zamudno delo si lahko prihranimo, ako takoj po uporabi, torej sproti s časopisnim papirjem do čiste odrnemo rabljeni nož, da pomočimo v lonček tople vode in ga obrišemo. Na ta način lahko vse dopoldne uporabljamo za vse različne kuhinjske delo samo en nož. Prav tako tudi drugo kuhinjsko orodje sproti čistimo in spravljamo na določeno mesto. Gospodinja, ki pri kuhi pušča za seboj vse umazano, si nakupi ogromne gore umazane posode, orodja, krp in odpadkov; zato po obedu zlepa ni gotova s čedenjem kuhinje, razen tega pa ima še vedno vse umazano, razvečeno in razmetano.

Na različne načine pripravljeno maslo

Da nam ni treba na kruh vedno mazati samo masla, katerega se mnogi prav hitro naveličajo, mu lahko izpremenimo okus z najrazličnejšimi dodatki. Zato prinašamo danes nekaj receptov:

Maslo s čokolado. 125 g masla vmešaj, dokler ni popolnoma gladko, dodaj 1 jedilno žlico kakava, 2 čajni žlički sladkorja in 1 rumenjak ter vse gladko zmešaj in namaži na kruh. Posebno za deco je zelo redilno in primerno za južino.

Fino maslo. 2 trdo kuhana in pasirana rumenjaka vmešaj z dvema čajnima žličkama sladkorja in 2 čajnima žličkama praženega soka, dokler se ne peni. Na koncu dodaj 125 g masla in vse dobro zmešaj.

Maslo z orehi. 25 orehovitih jederc daj v pečico, ko so že nekoliko vroča, jih mešaj med dvema krpama, da odstraniš kožico. Jedrca nato zmelj. Mešaj dobro 14 dkg masla, dodaj zmlete orehe in 1 do 2 čajni žlički sladkorja.

Vaniljevo maslo. 125 g masla penasto vmešaj, dodaj 1 rumenjak, 2 čajni žlički sladkorja in 1 paket vaniljevega sladkorja. Namaži s tem rezine kruha in potresi z grobo narezanimi mandlji.

Sardelno maslo. 6 sardelam odstrani kosti in pasiraj skozi sito ter primešaj 125 g masla. Namaži rezine kruha in posipaj z drobnim narezanim kuhanim jajcem ali pa obloži z rezinami kuhanih jajc.

Pikantno maslo. 125 g masla vmešaj penasto, dodaj 2 trdo kuhani jajci, 2 pasirani sardeli, 2 majhni kisli kumari, 2 čajni žlički gorčice, 1 čajno žličko na drobno narezanega drobnjaka. Vse to pasiraj potem še skozi sito.

Maslo s papriko. 125 g masla vmešaj, dodaj 2 rumenjaka, ki si jih že preje pasirala skozi sito, dalje 2 jedilni žlici nastrganega sira, nožno konico paprike in nekoliko na drobno zrezanega drobnjaka in peteršilja.

V vseh slučajih moraš paziti, da je maslo zelo dobro zmešano. Pozimi, ko je trdo, je najbolje, da ga vedno pasiraj skozi sito, ker potem se da lepo penasto vmešati.

Dopiši „Edinosti“

Rogaška Slatina

Silvestrovanje je poteklo — kakor je pač pri nas stara navada — mirno in zadovoljno doma pri topli peči ali v postelji. Kljub množini društev in družb ni bilo nobene veselice. Zato pa se menda za letošnji predpust kaj več obeta.

Pred oltar. Pretekli torek sta se poročila v nadžupnijski cerkvi pri Sv. Križu gđc. Iva Korbar, učiteljica v Kuzmi, in g. Franc Kulovec, učitelj pri Sv. Marjeti ob Pesnici. Mlademu učiteljskemu paru mnogo sreče v življenju!

Tujiški promet v letu 1938. je bil v Rog. Slatini zelo živahen. Lani je obiskalo naše zdravilišče 8065 gostov (leta 1937. 7899), in sicer 6347 Jugoslovancev (predlani 6397) in 1718 inozemcev (1503). Vsega skupaj so imeli ti gostje 120.230 nočnin (predlani 113.043).

Sokolski dom v Rog. Slatini vabi, da se ga spomnite s kakim primernim prispevkom. Številka pošt. ček. računa je 17.783.

Pevsko in prosv. društvo »Sloga« pripravlja koncert, ki bo predvidoma sredi februarja t. l. Za prireditve vlada povsod veliko zanimanje, saj je znano, da kaže »Sloga« resna stremjenja pri propagiranju naše sodobne glasbe. Letos poleti bo proslavila »Sloga« tudi 15-letnico svojega plodonosnega udeleževanja na pevskem polju.

Občni zbor Rdečega križa se bo vršil v soboto, dne 14. t. m. ob 18. uri pri »Soncu«.

Gospodinj-sko-nadaljevalna šola se je začela pretekli četrtek v šoli pri Sv. Križu. Kot prejšnja leta, bo tudi letos poučevala učiteljica gđc. Ela Kurbusova.

Sadjarji so zborovali na Kraljevo v sveto-kriški šoli. Istočasno se je vršil tudi občni zbor sadjarske podružnice.

Donačka gora p. Rogat.

Dramatski odsek Društva kmetijskih fantov in dekle pod Donačko goro nas bo ponovno presenetil, in sicer v nedeljo, 15. t. m. ob 3. uri popoldne in ob 8. uri zvečer v Spornovi dvorani v Rogatcu z vpriporitvijo najlepše slovenske narodne igre — Finžgarjevim »Divjim lovcom«. Poudarjamo, da bo uspeh velik, za kar nam jamčijo naši vrli in agilni igralci, nove kulise, krasna scenerija, narodne noše in garderoba mariborskega gledališča. Vsem tovarišem, tovarišicam in prijateljem kličemo: Dobrodošli in na svidenje!

KUHINJA

Kumarčna juha. Dve srednje veliki kumarici iz kozarca zalij najprej z vodo in ju pusti

Potem ju olup, prereži podolgem čez pol in ju zreži na majhne kocke, olupke pa sesek-ljaj na drobno. Zarumeni na masti majhno sesekljano čebulo, a ne pretemno, dodaj se-sekljane olupke in zalij to z 1 in četrt litra kostne juhe; po potrebi osoli in oporaj ter kuhaj 10 minut. Nato vrzi v juho še pripravljene kocke kumar ter pusti, naj juha še nekoliko vre. Daj jo z oprazenimi žemelnimi kockami na mizo. Juho lahko izboljšaš s kislo smetano.

Zlate kocke. Obreži dvem starim žemljam skorjo in ju zreži na enakomerne kocke. Nato stapi jajce, da se peni in pomešaj kocke vanj. Ko so se prepojile z jajcem, jih ocvri na masti; pri cvrenju tresi ponev, da se žemeljne kocke povsod enako zarumene. Daš jih lahko posebej k juhi na mizo, ali zlij nanje juho tik preden jo serviraš.

Gosje meso v zelju. Zreži del gosi na kosce, ki jih odrgni s soljo, poprom, oljem in limonovim sokom. Tako naj čakajo 1 uro. Potem opeci gosje meso od vseh strani lepo rumeno, vzemi ga iz masti in postavi na stran. Na ostali masti zarumeni polno kavno žličko sladkorja, oporaj na njem srednje-veliko, na rezance zrezano čebulo, da bo bledorumen in zalij s štirimi žlicami vinskega kisa. Primešaj glavo zelja, ki si ga prej narezala kakor za zelnatu solato na rezance, preprala v mrzli vodi ter ocedila. Osoli, oporaj in dodaj še nekoliko kumne. Primešaj in naloži med zelje kose gosi, zalij z juho ali vodo toliko, da bo segala tekočina približno 2 cm pod vrhnji rob zelja. Duši počasi, da bo vse mehko. Daj z žemelnimi ali krompirjevimi cmoki na mizo. Namesto v dušenem, napraviš lahko gos tuji v kislem zelju, a mu prej dobro iztisaj zelnico.

Pečene obložene klobasice. Napravi testo iz 15 dkg kuhanega, pretečenega krompirja, 15 dkg moke, 15 dkg prasnega masla, potrebne soli in nožev konic pecivnega praška. Razvaljaj testo in ga zreži na podolgovate četrkotnike; položi na vsakega polovico podolgem prerezano in olupljeno salolade, stisni robove, da dobiš buhtličke. Zloži jih na pekač, pomaži z raztepenim jajcem, potresi s kumno in soljo in jih speci v pečici, da bodo svetlorumeni. Daj gorke s solato ali posiljenim žemljem na mizo.

Sirova pesa in črna redkev kot solata. Nastrgaj na strgalnik na vsakih 6 manjših, dobro opranih in ostrganih pes pol ostrgano, a neobeljeno črno redkev. Zmešaj dobro, primešaj nekoliko olja, soli, limonovega soka in ščep sladkorja. Ta novodobna solata ima mnogo redilnih snovi in je prav osvježujoča.

Medenjaki. Zavri četrt kg meda in stresi vanj 35 dkg sladkorja. Dodaj tri četrti kg moke, osminko kg olupljenih, debelo zrezanih mandljev, polno žličko pecivnega praška, pol žličke cimta, nožev konic dišečih klinčkov, 5 dkg zrezanega citronata, sok in olupke ene limone in 2 žlici ruma. Testo dobro stapi, potem naj počiva preko noči. Naslednjega dne ga razvaljaj na deski, dobro posipani z moko, izreži z modelčki razne oblike, ki jih speci na namazanem pekaču.

Sv. Rupert v Slov. gor.

V soboto, dne 7. t. m. so pokopali tu posestnika **Šiška Feliksa**, brata viš. pošt. kontrolorja. Bil je pameten gospodar, od katerega je marsikateri sosed dobil v kmetijski stroki dober nasvet. Bil je pa tudi zvest, značajan in dobrodušen mož in svojim otrokom predobri oče. Težko ga bodo pogrešali. Naj počiva v miru!

Sv. Bollenk pri Središču

Napovedana spevoigra »Na Trški gori« od g. Bučarja se bo predvajala v nedeljo, dne 22. januarja t. l. ob 6. uri zvečer v šoli. Vsi, ki cenite dobro igro in lepo pesem, pridite! Preteklo nedeljo je imela tukajšnja **podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva** svoj redni občni zbor ter tako stopila v svoje drugo poslovno leto. Poročila funkcionarjev so pokazala, da je bilo delo prav marljivo ter se je število ob ustanovitve znatno dvignilo. Odboru je bila dana razrešnica s pohvalo. Pri volitvah je bil soglasno izvoljen stari odbor s predsednikom Jožkom Tomazičem na čelu. Po zborovanju se je istotam vršilo predavanje g. I. Breganta, kmet. ref. iz Ptuja, ki je bil prav dobro obiskano.

Iz „Prlekije“

Topla jesen je daleč čez običajni termin dopuščala. da so kmetje lahko opravljali razna poljska dela, zimščina se je tudi toliko obrastla, da jo je po večini »trebalo« spasti ali celo pokositi, kar je živinorej v znatni meri koristilo, ker je bilo mnogo sena po poplavi uničenega s pomlajitvijo. Malo pred prazniki pa nas je nebo iznenadilo s snegom, ki je padel na dobro podlago ter imamo tako že nekaj časa lep »sanjake«, ki je v tem času prav umesten in smo vsi z njim zadovoljni: sportniki in otroci, pešci, prav posebno pa kmetje, ki lahko zvozijo na saneh drva, gnoj, kompost in vse težko dostopne vožnje opravijo z lahkoto, ki jih sicer poleti pri zelo slabem stanju ni mogoče paširati, ker za nje po veliki večini (le nekaj je častnih izjem) stoji ljubi Bog z vreimenom. Po goricah se že precej rigola, vendar ne v takšnem obsegu, kot bi bilo to potrebno, ker pač mnogim vinogradnikom primanjkuje za to potrebnih sredstev. Koline in gostije so vesela sprememba v vsakdanji enotnosti.

Novo mesto

Okrožje kmetijskih fantov in deklet priredi v dne 10., 11. in 12. februarja t. l. IV. prosvetno-organizatorični tečaj za fante. Društva kmetijskih fantov in deklet naj pošljejo po 3 tečajnike. Sprejelo pa se bo tudi večje število fantov iz krajev, kjer Društva kmetijskih fantov in deklet še ne obstojajo. Fantje, ki se za tečaj zanimajo, naj vložijo prošnje za sprejem v tečaj na naslov tajnika okrožja: Jože Petrič ml., Muhabar 2, pošta Novo mesto.

Iz Bizeliskega

Dne 5. januarja je zadonel glas bizeljskega zvona ter oznanil žalostno vest, da nam je smrt tako naglo in nepričakovano iztrgala iz naše srede uglednega trgovca in posestnika Hermana Sulera. Nepopisna žalost je legla na nas, kajti pokojnika so spoštovali vsi, ki so imeli stika z njim.

Pokojni Herman je bil daleč na okrog znan in splošno priljubljen. Bil je lepega značaja in dobrega srca, vedno pripravljen pomagati. Veliko podporo so z njim izgubila bizeljska društva, predvsem Sokol, pri katerem je neustrašeno deloval od ustanovitve do sedaj. Velike zasluge si je pridobil pri Gasilski četni, pri kateri je bil načelnik in sedaj veliko let tajnik. Kako priljubljen je bil med gasilskimi tovariši, priča velika udeležba pri njegovem pogrebu.

Posebno priljubljen in cenjen je bil med kmetjsko mladino, organizirano v Društvu kmetijskih fantov in deklet. Ko smo pred enim letom ustanovili omenjeno društvo in mu je s strani nasprotnikov grozila propast, je že priskočil Herman ter dejal: »Le naprej, fantje in dekleta, vaša pot je prava!« Čeprav je dobro vedel, da se ljudje, ki prihajajo iz vasi, gledajo po strani, da, skoro zapostavljajo — ga to ni prav nič motilo. Svoje kmetjske matere, svojega pokolenja ni nikoli zatajil. Se več! Pridružil se je — vedno mlad — kmetjski mladini, pomagal njihovemu stremljenju do zmage, vodil, navduševal in učil. Ko se je naša kmetjska mladina, trudna od težkega dnevnega dela, zbirala na večerne sestanke, je že zadonela v naši sredi Hermanova harmonika, iz katere je znal izvabiti tako lepe melodije. Razvnel je naša srca in pozabljeno je bilo kmetjsko trpljenje. Često je vesel pristopil v krog pevcev in pomagal tiho: »Delaj, delaj, dekle pušljice!« Na dan kmetjskega praznika na Bizeljskem je ponosno stopil med našo mladino in korakal v povorici z našimi kosci.

Herman zapušča dobro ženo, vrle hčerke: Zlatko, Boženko in Marjanco ter užaloščene sorodnike. Vsem izrekamo naše iskreno sožalje! Tebi, dragi Herman, pa naj bo lahka zelena gruda in nov prerani dom naj Ti strazijo bizeljske gorice!

-o. ž.

Ben Akiba je rekel: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega se — to je najvažnejša zapoved sv. pisma«. Ben Azaj pa je pristavil: »Poznam še važnejšo: To je knjiga o izvoru ljudi«. (Bližnji ni samo žid, temveč vsak človek).

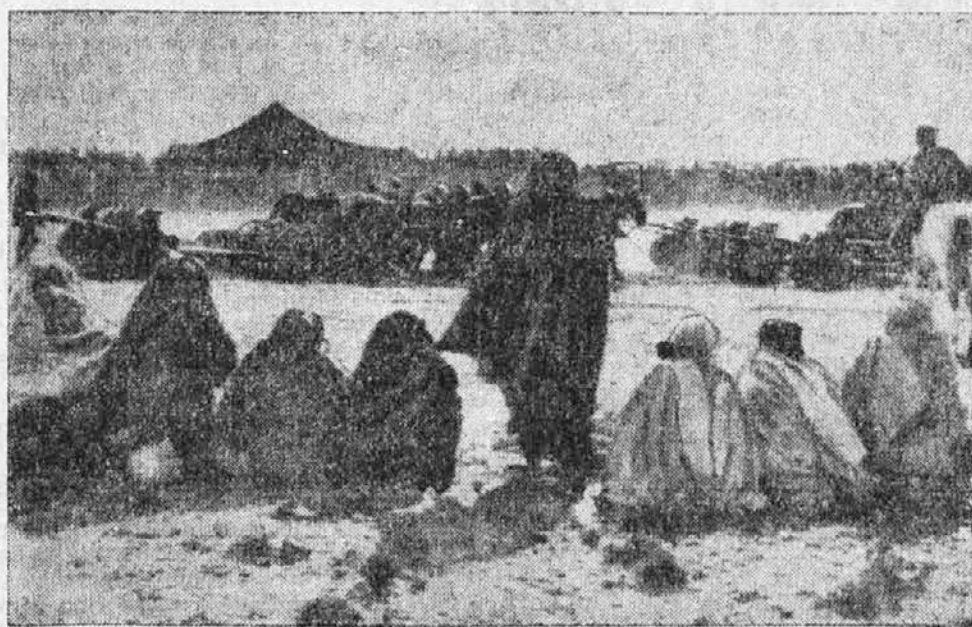
Zanimivo štivo

Narod, ki je pozabil svoj materin jezik

Irski narod si je šele pred nedavnim priboril svojo politično svobodo in samostojnost. Danes imajo Irce svojo republiko, ki ji načeljuje ministrski predsednik Eamon de Valera, ki ima tudi največje zasluge za osvoboditev, saj je bilo celo njegovo življenje posvečeno boju proti angleški nadvladi, dokler ni dosegel, da je postala njegova domovina popolnoma enakopravna z matično zemljo.

Irce, ki izvajajo svoje poreklo naravnost od starodavnih Keltoev, so edini nasledniki Keltoev, ki so si ohranili vsaj svojo samobitnost, čeprav so tudi oni v teku zgodovine marsikaj izgubili. Njihovi sorodniki Bretonci, Valizi in Škotski Galci so se v drugih narodih že skoro popolnoma pretopili in imajo le redki drobci še svoj jezik. Izmed skoro dvanajstih milijonov Ircev na svetu jih živi velika večina v Ameriki. V lastni državi jih je le majhen del, komaj ena četrtnina, manj kakor trije milijoni. Izmed teh treh milijonov jih govori staro irščino le še 400.000. Ostali se poslužujejo nekoliko prilagodene angleščine.

Ko so si Irce priborili svojo državo, je nastalo seveda takoj vprašanje uradnega jezika. Ker so bili seveda močno protiangleško usmerjeni — kdo bi jim to pri njihovi zgodovini preveč zamerilo? — so se pojavili celo glasovi, da mora angleščina iz vseh uradov. Toda to se ni dalo tako enostavno rešiti. Staro irščino so govorili le redki kmetje in pastirji, ki so bili tako rekoč odrezani od sveta. Jezik pa kljub velikemu narodnemu slovu tudi še ni bil pripraven za vse pojme, ki jih prinaša moderno življenje. Sicer se je v preteklem stoletju že pričela javljati prava književna literatura, katere zastopnik je bil pesnik Padraig O'Connaire, ki je sam na osličku prepotoval vso domovino in se je branil pisati v angleščini. Za sedaj so rešili vprašanje uradnega jezika na ta način, da so proglasili oboje, angleščino in irščino kot uradni jezik. Vsak uradnik se mora podvreči izpitu iz irščine, pa četudi ni ravno iz krajev, kjer ta jezik še govorijo. Vsi javni napisi so dvojezični. Po deželi potujejo znanstveniki, ki zabeležujejo stare izraze ter s fonografi rešujejo ta že skoro mrtvi jezik pred pozabo. Seveda je vse to zvezano z velikimi težavami in ogromnim trudom, toda Irce se zavedajo, da gre za najstarejšo in vsakomur sveto: Za narodna izročila. Ti Irce bi nam mogli biti v vzgled in svariho, da tudi pri nas čez tisoč let

Parada v puščavi pri oazi Gabes v francoski Afriki; v ozadju je šotor, pred katerim je stal francoski ministrski predsednik Daladier.

ne bo treba potovati učenjakom po deželi in izkopavati naš največji zaklad: slovenščino!

Alaska

Kaj pomeni beseda »Alaska«? Ta beseda pomeni v indijanšč. plemena, živečega v severni Ameriki, »velika zemlja«. Res je Alaska velika, naravnost ogromna dežela, ki vsebuje ogromne množine naravnih bogastev v sebi. Ima gozdove, katerih še ni prestopila človeška noga, v njih je neizmerno število vrst najrazličnejših živali, posebno kožuharjev, čijih kože so silno dragocene. Na Alaski je mnogo rek, veletofov, polnih rib in kar je glavno — v njih je mnogo zlata. Vendar izpiranje zlata danes ni več toliko rentabilno kakor lovljenje ribe losos, čigar konzerve razpošiljajo po vsem svetu.

Človek bi mislil, da bo Alaska radi svojih prirodnih bogastev gostu obljudena, vendar je naravnost neverjetno, da ima komaj štiri večja mesta, vsaj za razmere na Alaski večja in to: Seward s 1000 prebivalci, Anchorage z 2500 prebivalci, Nenana s 500 in Fairbanks z 2500 prebivalci.

Jack London in ostali pisci so si izbral Alasko kot torišče svojih romanov, ter po njih sodeč, je Alaska dežela najstrašnejših mrazov ter večnih viharjev. V resnici pa ima Alaska, kot zahodna obala Evrope, svoj zalivski tok, svoj Kuro-Schivo tok, ki jo greje. Glede velikosti obsega

je tolikšna, kakor Norveška, Švedska in Finska skupaj. Zanimivo je, da je na Alaski komaj 75.000 prebivalcev in od teh je večina, odnosno polovica belcev. Alasko so najprej zasedli Rusi, ki se pa za to deželo niso mogli navdušiti in tudi niso prodrli v njeno notranost; leta 1867. so jo prodali USA za 7.200.000 dolarjev, a zlato, ki so ga Amerikanci pridobili in izkopali od leta 1880. do 1926. znaša vrednost 360 milijonov dolarjev!

Alaska je še danes dežela, kjer velja kot prometno sredstvo konj, v prvi vrsti pa sani s pasjo vprego, a imajo tudi že številna letališča ter obstojajo kar štiri letalske družbe, ki držijo zvezo med posameznimi deli te dežele. Oni, ki kopljejo zlato z uspehom, se dajo odpeljati z letalom v soboto popoldne v eno od preje navedenih mest, da preživijo tamkaj prijetno nedeljo, a v ponedeljek zjutraj jih letala peljejo zopet nazaj na njihovo farmo.

Alaska je dežela, kjer je mnogo ljudi obogatelo, a še več ljudi izgubilo še ono poslednje, kar so prinesli s seboj iz onega dela sveta, kjer so iz kakršnegakoli vzroka izgubili svojo eksistenco in so šli iskat srečo v to deželo zlata. Priseljivanje sicer še vedno narašča, a razmere še vedno niso tako ugodne, da bi mogel kdo iti na sigurno stvar. Vendar je Alaska dežela, ki ima bodočnost, da postane nekoč samostojna država, saj ima vse predpogoje za to.

Židovski problemi

1. Izreki iz talmuda.

Protižidovski listi navajajo od časa do časa posamezne izreke iz talmuda in skušajo tako dokazati, da so židje moralno manj vredni. Gotovo je, da se nahajajo v talmudu — kakor v starejših literaturah sploh — posamezni nazor, ki nasprotujejo našemu čustvovanju in jih moramo zato obsojati. To priznavajo tudi odlični židovski bogoslovci in talmudisti kakor J. Stern, F. Sailer in mnogi drugi. Upoštevati po moramo sledeče: Božja beseda je današnjim Židom samo sv. pismo stare zaveze (thora), ki je obvezno tudi za kristjane. Talmud je le človeška razlaga božjih nauk in ne — kakor se večkrat trdi — nekako židovsko sv. pismo nove zaveze. Poleg bogoslovja obravnava še mnoge druge predmete kakor civilno in kazensko pravo, medicino, astronomijo, matematiko itd. Nastal je (do ok. l. 500 po kr.) tekom več stoletij predvsem potom diskusije, kjer so izražali najrazličnejši misli pod najrazličnejšimi razmerami svoje osebnosti. Da so bili posamezni nauki — zlasti ob času preganjanj — kristjanom sovražni, je umevno; saj je bil njihov namen, ščiti židovsko samobitnost prilično tako kakor je sovražna Židom današnja rasistična zakonodaja v Nemčiji, Italiji in drugod. Taki nazori pa so primeroma redki, tako da za celotno presojo skoraj ne pridejo v poštev. Prevladujejo znatno stavki, iz katerih odsevajo življenska modrost, globoka vera, plemenito čustvovanje, hrepenenje po resnici in pravici, strpnosti in ljubezen do bližnjega. Mnogo teh naukov soglašajo povsem z najvišjimi zapovedmi krščanstva. To dokazujejo sledeči izreki, ki sem jih posnel po delih odličnih židovskih piscev, kakor J. Sterna (»Lichtstrahlen aus dem Talmud«), F. Sailerja (»Sinnsprüche aus dem Talmud«), J. Ehrmanne (»Palästina und Babylon«), deloma tudi iz raznih letnikov »Jevreiskega almanaha«. Zbral pa sem samo tiste, ki so posebno značilni kratki in lahko — umiljivi. Citirati posamezna mesta po poglavjih in vrstah se mi za širše občinstvo ne zdi potrebno.

Kdo je moder? — Kdor se od vsakega uči. Kdo je močan? — Kdor premaga samega sebe.

Kdor je bogat? — Kdor je s svojim zadovoljen.

Kdo je časti vreden? — Kdor časti druge.

Na treh stvarih sloni svet: pravici, resnici in miru.

Bolje je, da usmrte tebe kakor da usmrtiš ti druge.

Tvoja kri ni bolj rdeča, kakor kri tvojega bližnjega.

Nek pagan (=vsak nežid) je prišel k pismouku Šamaju in mu rekel: »Hočem postati žid, če me naučiš zakon, dokler stojim na eni nogi«. Šamaj je vzel palico in spodil zasmehovalca. Ta je šel k Hilelu in mu rekel isto. »Moj sin«, mu je odvrnil Hilel, »kar tebi ni všeč, ne stori drugim. To je zakon, vse drugo je razlaga.«

Dobra dela so boljša kot vse daritve.

Molitev brez pobožnosti je telo brez duše.

Greh v dobrem namenu je boljši kakor dobro delo v slabem namenu.

Spokorna obleka in post ne dasta odpuščanja, temveč poboljšanje in dobra dela.

Okrasi se sam, predno krasiš druge.

Vse slabosti opazi človek, le svojih ne.

Bodi pred seboj bolj sramežljiv kakor pred drugimi.

Ko je rekel Bog Adamu: »Trnje in osat ti bo zemlja rodila« se je Adam ziokal. Ko pa je pristavil Bog: »V notu obraza boš jedel svoj kruh«, se je Adam zopet pomiril.

Kdor živi od dela svojih rok, je vreden več kot pobožen lenuh.

Znanje je več kot čast duhovnika in kralja.

Znanost sliči vodi: kakor teče voda navzdol in se izogiba višin, uspeva znanost le pri ponižnem.

Vedno naj ravna mož častno s svojo ženo; kajti njej ima zahvaliti hiša svoj blagoslov.

Ljubezen do bližnjega je prva čednost.

Pozdravi vsakega prijazno in vljudno, tudi pagana na cesti.

Ne obsojaj nikogar, dokler nisi bil v njegovem položaju.

Dobrohotnost je dolžnost napram Židu in paganu.

Ljubi tistega, ki ti kaže napake, bolj kakor tistega, ki te hvali.

Bodimo veseli, da je toliko sleparskih beračev; kajti grešili bi vsak dan, ker bi dali revežem premalo.

Mnogo da, kdor da malo s prijaznim obrazom.

Daj miloščine skrivaj, da ne osramotiš reveža.

»Sledite Večnemu, vašemu Bogu«. To pomeni: bodite dobrotljivi kakor je Bog. Oblačite nage, obiskujte bolnike, tolažite žalostne, pokopavajte mrtve.

Izraelit je dolžan izkazati usmiljenje tudi paganu.

Bolje je posoditi denar kakor dati miloščino: najbolje pa je podpirati koga v obrti.

Če te prosita za posojilo revež in bogataš, ima prednost revež.

Premoženje tvojega bližnjega ti bodi drago kakor lastno.

Kdor stori komu krivico, preži težje, kakor če bi izropal svetišče.

Tudi paganu ne smemo delati krivice.

Bolje je, da si preganjen, kakor da preganjaš.

Spoštovan je, kdor spoštuje druge.

Človek je bil ustvarjen šesti dan, da ni prevzet. Muha je bila ustvarjena pred njim.

Bodi ponižen, kajti tvoj konec je črv.

Kdor pljuva kvišku, mu pade pljuvica v obraz.

Resnica je božji pečat.

Mož ne sme govoriti drugače kakor misli v srcu.

Obljubi malo, izpolni veliko.

Mozesa in Davida je postavil Bog za pastirja izraelskega ljudstva, ker sta imela sočutje z ovčami. »Kdor ima sočutje z živalmi, ga bo imel tudi z ljudmi.«

Ne sedi k mizi, predno nisi nakrmnil živali.

Človek naj se prilagodi krajevnim razmeram. Mozes je šel v nebesa in ni jedel; angeli so prišna na zemljo in so jedli.

Izrael so primerjali z zvezdami na nebu in s prahom na zemlji. Če se je dvignil, se je dvignil do zvezd, če je padel, je padel v prah.

Orožje in kar spominja na vojno, ni okras (čas), temveč sramota: kajti o resnično civiliziranih časih so nanovedovali preroki, da bodo prekovali meče v srpe, sulice v viničarske nože, da ne bo dvignil več narod proti narodu meča in da ljudje ne bodo več urili v vojnih spretnostih.

Pravičnim vseh narodov pripada pravica do večnega življenja.

Marihuana - hašiš

Izmed manj znanih mamil je tudi Marihuana ali hašiš ena tistih vrst, pri kateri izgubi oni, ki je zavžil ta strup, vsak pojmo o času in prostoru. Da je med nami ta strup manj znan, je pač vzrok ta, da ga pridružujejo smo v U. S. A. in na havajskem otočju.

Marihuana je zelo odporna rastlina, ki uspeva skoro v vseh delih U. S. A., kamor je bila prinesena iz Mehike. Njeno znanstveno ime je »Cannabis sativa«. V Ameriki jo gojijo iz več vzrokov; iz rastline izdelujejo vrvi in klobuke, iz njenega semena pridobivajo olje, s katerim les obdelujejo, rabijo jo kot dodatek za hrano ptičem in izdelujejo iz nje v medicinske svrhe mamilo. Z ozirom na to, da uživanje tega mamila lahko postane za človeka usodno, urejujejo v vseh državah pridelek marihuane posebni zakoni ter je gojitev te rastline pod nadzorstvom, tako, kot na primer pri nas tobak.

Marihuana je strup, ki se uživa v posebnih cigaretah. Kadilec, ki pokadi 2-3 take cigarete, sprva ničesar posebnega ne občuti, šele kasneje se zave, kako mu je na enkrat fantazija bujna in se mu misli z velikansko naglico podijo po možganih. Marihuana vpliva na človeka tako, da se občuti nad vsemi, zdi se mu, da je genij, da so vsi drugi smešni in neumni ljudje.

Čas beži in noč je mimo, ne da bi se omamljenec prav zavedel. Kakor se mu zde ljudje okoli njega neumni, tako se more navdušiti za prvo žensko, na katero naleti, in se mu bo zdela prekrasna. Pri vsem tem pa izgubi vsak čut za daljavo; ako mora do mize, ki stoji malo oddaljena od mesta, kjer sedi, da si vzame čašo vina, se mu zdi, da mora prehoditi kilometre. To prihaja od tega, ker občuti v sebi neko utrujenost, kakor jo občuti oni, ki niso še sicer pijani, ampak že vendar pošteno v »ročcah«. — Naslednjega dne nastopi hud glavobol, ki ga preženejo nove cigarete marihuane. Zauživanje tega strupa v večjih množinah povzroča duševne motnje in mnogi zgrabijo za prvo orožje ali orodje, ki jim pride v roke ter postanejo zelo nevarni svoji okolici, ker ne poznajo v svoji besnosti nikogar in so zmožni vsega. Ko napad besnosti mine, se ničesar ne spominjajo več.

Danes so cigarete z marihuano zelo v navadi pri raznih umetnikih, filmskih igralcih in sličnih ljudeh, ki trdijo, da jim marihuana daje novih idej za njihovo umetniško delo.

Znano je, da zavžijejo največ tega strupa črnci, Španci, Indijci in Meksikanci. V Aziji je to mamilo znano pod imenom hašiš.

Oglas v „Edinosti“ posredujejo med mestom in deželo

Vse dame

radekupujejo
svilo za obleke,
perilo i. t. d.

pri

I. TRPIN-U

Maribor, vetrinjska ulica 15

Mali oglasi

beseda 0-55 din,
dopisovanje po
1-50 din; Inse-
ratni davek do
40 besed 1- din.
nad 40 besed
2- din. Za šiltri-
rana pisma se
plača 10- din.
Za odgovor
je priložiti 3-
din v znamkah

2500 Din rabite,

da zaslužite 1000 Din
mesečno doma.

Opis:

„Anos“ Maribor
Orožnova 6

Priložite znak:

Večja delavska družina

vajena kmečkega in gozd-
nega dela dobi stanovanje
in zemljišče pri

Upravi v veleposestva Krumperk,
p. Dob pri Domžalah

MARIBORSKA TISKARNA D. D.

VODILNO TISKARSKO PODJETJE SEVERNE SLOVENIJE
POSTREŽEMO HITRO, DOBRO IN PO NIZKIH CENAH

TELEFON 25-67, 25-68, 25-69

MARIBOR
KOPALIŠKA ULICA 6

AUGUST GAILIT:

Potepuhovi letni časi

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil MARIJAN FUCHS

20

»Da, kje so ti hudiči?« je kričal Jairus, vihteč puško. »V katero luknjo so se skrili?«

Anne-Mari je začela zmagoslavno skakljati okoli njega.

»Ali ste slišali?« Jairus je rekel »hudiči! O, moj Jairus je zopet moj vrli junak ko nekoč, in od njegove bolezni ni ničesar več ostalo! Glejte! Kakor hitro je zaslišal prve zamolke udarce, je vrgel sveto pismo v kot in zgrabil za puško. In prvi je navalil sem. Njega ne zlomi tako hitro zapor in prisilno delo!«

Zaljubljeno in vzravnano ko vojni tovariš je stala ob svojem možu in ni odmaknila pogleda z njega.

»Moje senožeti! Moje dragocene senožeti!« je stokal Küp.

»Obkrožite naglo močvaro in gozd!« je ukazoval Jairus.

»Joonak!« je vzkliknil Nipernaadi resno in odločno. »Zdaj je čas, da izgineva odtod!«

»Kam pa?« je vprašal Joon trepetajoče.

»Kamorkoli! Samo, da bova proč od te preklete Maarle!« odvrne Nipernaadi mrko.

Odhitela sta na vso moč, ne da bi se vsaj enkrat ozrla.

SVATBA NA TERIKESTAN

Danes je v Terikestah praznik. Mnogo pomembnih dogodkov se je srečno združilo na en dan. Kadri je hotela raznovrsti svoj sedemdeseti rojstni dan, mati pa poroko svojega najljubšega sina. Najljubši in častijo, kakršna ji gre. Vsakdo bi si ohranil trajen spomin na nekaj velikega, edinstvenega.

Ko se je razvedelo, da je za isti dan pričel častivrednega gospoda cerkovnika Martin Meos, da bi mu krstil novorojenca, so se po daljših posvetovanjih in o trih nasprotovanjih odločili, da bodo praznovali krst in Kadrin rojstni dan istega dne in sicer na posestvu terikeškem.

Tako se je zgodilo, da je prišla družina

Martina Meosa že dva dni prej na Kadrin dom. Štirje mogočni konji so vlekli velike vozove. Na vozovih so sedeli številni otroci. Družina je šla za vozovi peš in poganjala še žive slavnostne pečenke, junice, teleta, svinje, kokoši, ovce, purane in drugo živad ter perutnino pred seboj. Tudi svoje štiri pse je Martin Meos vzel s seboj — kdo za vruga bo pa potem glodal brezštevne kosti, ki ostanejo po tolikanj slavnostni pojedini? Celo dve svinji je vzel v ta namen s seboj. Ne za klanje — ne, temveč zato, da bi se z ostanki pošteno nakrmile. Tudi za nje bo gotovo mnogo ostalo; če nič drugega, pa vsaj pomije mastnih skled in krožnikov, da ne govori o jedeh, ki so v nevarnosti, da se v vročih poletnih dneh prehitro pokvari. Tako vsaj ne bo treba metati dragocene hrane za plot.

Zdaj sedi Martin Meos v senčnem vrtu s steklenico žganja, kosom prekajene svinjine in nožem pred seboj na mizi. Svojim ljudem deli stroge ukaze kakor kapitan na poveljniškem mostičku. Da bi si niti Kadri niti kdo drugi, ki je pri zdravi pameti, ne mislil, da hoče on, Martin Meos, krstiti svojega milega vnučka, to drobčkanu bitje tukajle, na Kadrine stroške.

Meos ima živino, žitna polja in denar. Zato lahko ob tej pomembni priliki izda nekaj več, zlasti pa še zato, ker se vrši ta slavnost pod Kadrino streho. On tega ni hotel. Toda on in Kadri imata iste znanice in prijatelje — ali naj jih torej razdelita na dva dela? Če bo data Kadri napeči eno peč belega kruha, bo ukazal Martin Meos svoji gospodini, naj ga napeče vsaj dve peč. Če bo velela Kadri zaklati dva purana, bo on zavil vrat najmanj trem. Če bo Kadri vmesila v potico tri funte rozin, tedaj, si misli Meos, bo vsaj deset funtov prav takih rozin za njegovo počico prava mera. Ne, k vragu! Čeprav slavi Kadri dva pomembna dogodka, naj bo vendar vsakemu človeku v vasi jasno, da je dal za praznične dni bogatejše prispevke in dobrine on, Martin Meos.

Svojo družino je že poučil, kako naj govori z gosti in po čem naj povprašujejo. Vsi od gospodarice do pastirja so znali ko očenaš iz katekizma vse na pamet, kar jim je bil volkel v glavo. Najvišja čast in največja hvala pa gre Meosu — tudi zato je vsestransko preskrbljeno! — »Le kar pogleda naj kdo staro, betežno gospodinjjo! In ta hoče tekmovati z bogatim posestnikom!« je govoril ponosno Martin Meos, misleč na Kadri, in izpraznil nov kozarec.

V vasi so si bili Meosovi najeli trumo žensk, da bi pomagale pri pripravah. Zemlja se je tresla, vrata so loputala, ko so tekale iz veže v vežo, rdeče, polne in razburjene. Ženske so napekle že tri peči belega kruha, dve peči kolačev in tri peči biskvita. Ubitih je tristo jajc, štiri teleta in dve praseta sta otrdela v razsolu na mizi. Po pečeh so že razložene pečenke, da bi tako ostale tople. Tropi rac, puranov in pišk še čakajo, da pridejo tudi oni na vrsto.

»Meos, moj zlati Meos«, tarna Martinova žena in hiti k možu na vrtu. »Zdajle dela Kadri sladoleđ!«

»Veliko?« vpraša Meos stvarno.

»Tolče in meša v čebrčku; kaj vem, koliko bo iz tega?« toži gospodinja Ann.

»Vzemite kotel in posnemajte!« pravi tehtno Meos.

»Sveta nebesa!« zakliče gospodinja Ann. »Cel kotel ukazuješ? Toda tega niti ne znamo! Nobenega ledu nimamo!«

Meos je nasršil obrvi, razdražen izpraznil nekaj meric zapovrstjo in srdito zaklical:

»Vzemite kotel in delajte! Kaj to mene briga, če se razumete na stvar ali ne? Dovolj sem vas vse življenje učil, včasih z bičem, včasih s palico — zdaj mi pa ne znate napraviti sladoleđ!«

Teden dni se je brez prestanka kadri iz dimnikov. Ognjišča in peči so razbeljene od vročine. Martina Meosa majhni vnuk Andrej, krščencev brat ne ve početi drugega, kakor da leta iz sobe v sobo, pljuva ob peči in se veseli sikajočih zvokov, ki prskajo od vročih kamnov. Nekdo mu je potisnil v roke veliko iglo za pletenje in mu ukazal, naj prebada z njo kadeče se krvavice v železnih loncih. S tremi lonci je že končal, potem pa se mu ni ljubilo več in je pobegnil.

V kotlu, ki je držal deset čebrov za na-

pajanje živine, se je kuhala kava. V zadnji sobi stojijo steklenice žganja druga ob drugi kakor vojaki in čakajo povelja, ki jim bo ukazovalo, naj slavnostno vkorakajo v praznično sobano in odtod pogumno v grla žejnih gostov.

Končno so se ženske spravile tudi na perutnino. Nosile so jo na vrt in jo pod jablanami skubile s tako vnemo, da je perje frčalo po zraku kakor snežinke v zimskem viharju.

Gostje so bili vabljeni od blizu in daleč. Po načrtu, ki sta ga bila Kadri Parvi in Martin Meos skupno sestavila, se bo vršila slavnost takole:

Zjutraj po prvem zajtrku in kavi, ko so gostje še primeroma trezni, spregovori spoštovani cerkovnik Kadri Parvi v čast in hvalo svečani uvodni govor, ki ga bodo morali gostje poslušati stole, z resnobo in pobožnim čutom.

Po govoru in zbornem petju bodo zdravice, pri čemer bodo ženske stregle s biskvitom. Nato bodo gostje zaklicali Kadri »Na zdravje!« in zapeli »Na dolga leta!«

S tem bi bil odpravljen prvi del svečanosti.

Po končanem petju in trkanju s kozarci, izpregovori Kadri nekaj prijateljskih, zahvalnih besed. Seveda samo tedaj, če bo vladalo pravo razpoloženje za to.

Nato bi prisledli k obedu.

Po kosilu bi se vršil krst malega Meosovega vnučka. Zopet z govorom, petjem, trkanjem in biskvitom. Potem kava, sladoleđ, pivo, vino.

Nato nastopi poročna dvojica. Namrec Thomas Parvi in njegova nevesta Maarja Melts, hči edinka bogatega posestnika Jaana Meltsa z Leosa. Cerkovnik bi imel kratek nagovor, nato bi ju pa blagoslovil. Potlej bi zapeli zopet »Na mnoga leta!«, trčili, jedli biskvit, izpili nekaj krepkih meric žganja in končno bi sedli k večerji.

Med večerjo bi peli in plesali. Tako bi trajala večerja do jutra naslednjega dne, ki je zanj določena jutranja kava z žganjem in pivom. Ko se ljudje nekoliko soočljejo in okrepijo, se odpeljejo v cerkev na poroko.

(Dalje prihodnjič).

ŠIRITE „EDINOST“